

Revista d'ensenyament de les Illes

PISSARRA

5 €

gener - febrer - març 2011

núm. 137

Sindicat de Treballadores i Treballadors-Intersindical de les Illes Balears STEI-i



• ELECCIONS SINDICALS

• JORNADES

• FÒRUM MUNDIAL D'EDUCACIÓ

• RECONeixEMENT

• COMPETÈNCIES

• MEMÒRIA COL·LECTIVA

ATLANTIS Llar,
la millor assegurança amb els serveis més innovadors.

Contracta-la ara i aconsegueix...



SIS



MESOS



GRATIS

Informa't a la teva delegació:
ATLANTIS Palma - C. Francesc de Borja i Moll, 10
Tel. 971 71 86 81

Promoció vàlida fins al 30.04.11. Pots consultar el resum de condicions de la promoció a www.atlantis-seguros.es. O bé personalment a les nostres oficines.



ATLANTIS
Protecció Docents

ATLANTIS et protegeix davant tots
els riscos de la teva activitat docent

per només 42€



- Responsabilitat civil professional, defensa i reclamació
- Assistència psicològica telefònica
- Servei telefònic d'assistència domiciliària
- Assegurança d'accidents
- Assistència en viatge

Informa't a ATLANTIS Palma:
C. Francesc de Borja i Moll, 10
Tel. 971 71 86 81

O al teu portal

educatlantis
excel·lent en protecció

www.atlantis-seguros.es/educatlantis

Editorial	4
Diversitat: la gran riquesa de l'educació	5
Mònica Cardona	
La doble xarxa	6
Àngels Cardona	
La jubilació a les empreses d'ensenyament privat	8
Ramon Mondéjar	
L'STEI-i intensifica el seu compromís amb l'educació 0-3 anys	10
Maria Camps	
L'STEI-i, un projecte viu	13
Sebastià Bonet	
Plataforma per a l'educació	15
Isabel Llull	
Recursos a la web per a l'educació infantil i primària	17
Isabel Llull	
Crònica de les Jornades d'ensenyament públic "Treballam el present, construïm el futur"	19
Joan Lladonet i Escales	
Crònica de les Jornades "Mobilitat sostenible als centres educatius"	35
Bartomeu Cantarellas Camps i Joan Lladonet i Escales	
Fòrum Mundial d'Educació 2010	45
Pere Polo	
Reconeixement a l'STEI i a Ensenyants Solidaris	47
Impressions a la tornada del Perú	49
Josefina Villena	
Parlem de competències bàsiques	51
Pere Alzina Seguí	
Com contribueix l'hort escolar a l'adquisició de les competències bàsiques	56
Celso Calviño Andreu i Jerònia Sampol Fornés	
Margalida Capellà, mestra i recuperadora de la memòria col·lectiva	62
M. Neus Santaner Pons	

PISSARRA

Revista periòdica d'informació de
l'ensenyament de les Illes Balears

EDITA:



Sindicat de Treballadores i Treballadors
Intersindical de les Illes Balears

Carrer Jaume Ferran, 58
07004 Palma

Tel. 971 90 16 00

Fax. 971 90 35 35

Pàg. Web: www.stei-i.org

E-mail:

mallorca@stei-i.org

llevant@stei-i.org

inca@stei-i.org

soller@stei-i.org

menorca@stei-i.org

eivissa@stei-i.org

CONSELL DE DIRECCIÓ I REDACCIÓ:

Francesc Xavier Alomar Novila

Gabriel Caldentey Ramos

Maria Camps Sintes

Francesc Cardona Natta

M. Antònia Font Gelabert

Tomàs Martínez Miró

Pere Polo Fernández

Joana Tur Planells

COORDINACIÓ:

Joan Lladonet

S'agraeix la col·laboració de les autores i
dels autors dels articles.

MAQUETACIÓ, COMPOSICIÓ I IMPRESSIÓ:

Antoni Martínez

Escola de Formació en
Mitjans Didàctics.

C/ Marià Canals, 13

07005 Palma

Tel. 971 91 00 60

PUBLICITAT:

Jaume Ferran, 58

07004 Palma

Tel. 971 90 16 00

FOTO DE LA PORTADA:

Arxiu STEI-i

FOTOS:

STEI-i

Ramon Mondéjar

Celso Calviño

Jerònia Sampol

Els articles publicats en aquesta revista
expressen únicament l'opinió de les
seves autores i dels seus autors.

Dipòsit Legal: PM 533/77
ISSN: 1133-052X

editorial

L'STEI-i, un sindicat al servei de la cohesió social

L'STEI-i és una organització que va néixer en el sector de l'ensenyament. Des d'aleshores ençà, durant més de trenta anys, ha aconseguit una majoria de representants en tots els sectors de l'ensenyança a totes les convocatòries electorals celebrades. En la darrera convocatòria, per setena vegada, ha aconseguit una majoria amplíssima en el sector de l'ensenyament públic; en el sector de l'ensenyament privat concertat no es coneixerà fins a principi de juliol, ja que és un procés que dura fins al 30 de juny, i a la universitat encara no es coneixen els resultats.

A partir de l'any 2000, l'STEI-i es va obrir a altres camps laborals i des d'aquell moment ha obtingut resultats significatius a l'Administració local i a Sanitat, essent una força majoritària a l'Administració autonòmica, a més d'anar ampliant la seva influència a altres sectors. Aquest és el camí que marca la història del nostre sindicat.

En aquesta revista hi trobareu la primera part que és una espècie de corpus on es plantegen propostes i alternatives per als treballadors i les treballadores de l'ensenyament privat concertat. És similar al que vàreu poder llegir a la revista anterior que es dedicava a l'ensenyament públic.

Pel que fa a l'ensenyament privat i concertat, cal dir que a mitjan mes de novembre hem començat els processos d'eleccions, que en aquest cas es fan centre per centre, i duren fins al mes de juny per a, al final del procés, elegir uns 270 delegats/des. Unes eleccions

que es presenten molt dures per al sindicalisme no beneït per les patronals Escola Catòlica i la CECE, que aquest cop han impulsat la creació d'una plataforma molt útil com a estratègia de propaganda electoral per als sindicats convidats, ja que els serveix per difondre la idea que "aquests són el bons". Cal dir que en molts casos compten amb el seu ajut per a l'elaboració i la confecció de les seves candidatures i un d'aquests sindicats compta amb la inestimable ajuda d'un mitjà de comunicació.

Els eixos prioritaris de treball de l'STEI-i, com a força necessària, que ha aconseguit, des de sempre, a aquesta comunitat, les millores que han fet avançar cap a la dignificació del conjunt de persones treballadores del sector, ara, entre altres, passen per intentar la negociació d'un necessari Conveni autonòmic i l'actualització a la nòmina dels increments salarials pendents de 2009 i 2010, la resolució de la reclamació via conflicte col·lectiu del retall salarial del 5%, i treballar per a garantir el cobrament de la paga dels 25 anys.

L'STEI-i segueix, com ha fet al llarg de la seva història, defensant tots els treballadors i les treballadores de l'ensenyament i això ho fa d'una manera congruent i coherent amb un model d'escola que té com a principal objectiu l'enfortiment de l'estat del benestar i la defensa dels drets de la ciutadania, tant a l'educació, com a la sanitat com a qualsevol altre sector laboral. La finalitat és assolir els drets socials i laborals necessaris, amb uns serveis públics de qualitat que fomentin la cohesió social.

Diversitat: la gran riquesa de l'educació

Mònica Cardona,
ensenyament privat-concertat a Mallorca

Quan xerram d'atenció a la diversitat, abans que res ens hauríem de fer la pregunta següent: Què entenem per diversitat?

La resposta és evident, tots i totes les persones que formam part de la comunitat educativa som diversitat.

Des de la nostra administració, quan parlen d'atenció a la diversitat, de què parlen exactament?

Estam cansats de sentir de manera reiterada que els recursos no s'adjudiquen als centres en funció de l'alumnat inscrit en les diferents categories de necessitats específiques de suport educatiu, però l'experiència dels centres, i més en concret, la dels centres concertats, mostra, any rere any, que això no és com ells diuen. **Realment la dotació dels recursos va associada al nombre d'alumnes amb NESE i, a més, sempre tirant a la baixa.**

Atendre la diversitat a les nostres aules, oferir a l'alumnat la resposta educativa a la qual té dret per llei, atendre les famílies, preparar adaptacions curriculars, elaborar informes de seguiment, formar-nos com a docents, **com és possible fer aquesta llista de tasques davant la situació tan precària de recursos de què disposam?** I encara més, quan els tutors i tutores tenen ràtios de 28 o més alumnes per aula, quan el professorat de suport, mestres de pedagogia terapèutica, d'audició i llenguatge i d'atenció a la diversitat es troben amb un percentatge



d'alumnes molt per damunt de les seves capacitats.

Desenganyem-nos, d'aquesta manera no és possible atendre la diversitat i, evidentment, donar una resposta adient i amb fonaments.

Un dels grans avenços de la LOGSE, i de l'actual LOE, és la integració de l'alumnat i com a tal, l'escola inclusiva. Aquests conceptes no ens han de dur a una confusió, **integrar i incloure no vol dir que l'alumnat de NESE tengui un lloc a l'aula, van molt més enllà;** poder atendre les seves necessitats i mancances, i treballar sobre les seves capacitats, no sobre les seves limitacions.

Ara per ara, **un sol professional que té la responsabilitat** de donar resposta a dislèxies, TDA-H, deficiències sensorials, trastorns emocionals, altes capacitats i una llarga llista més, si hi afegim les dificultats d'aprenentatge que avui en dia l'Administració no té categoritzades, però reals a les nostres aules, és difícil, per no dir **impossible donar la resposta adequada.**

És ben hora que l'Administració educativa, estatal i autonòmica, es plantegi invertir més en recursos personals, independentment del nombre d'alumnat ubicat dins unes categories concretes, perquè d'aquesta manera potser podríem fer front i baixar les xifres de fracàs escolar que actualment pateix en concret la nostra Comunitat Autònoma.

És més, quan es replantejarà l'Administració la importància que té el paper de l'orientació a l'etapa d'educació infantil i primària? **Es pot pretendre que un centre concertat sigui atès pels equips d'orientació educativa psicopedagògica una vegada per setmana?**

Una vegada més es demostra que els centres concertats estam en inferioritat de condicions i **moltes vegades discriminats**, quan, al cap i la fi, atenem la mateixa diversitat amb tota la problemàtica que aquesta comporta.

Vull concloure aquest article fent una crida a la reflexió als poders polítics que lideren sobretot la nostra Comunitat, que no s'omplin la boca amb grans projectes i deixin d'ocupar les prestatgeries dels seus despatxos amb estadístiques. Els convido a fer una passejada pels nostres centres i les nostres aules a fi de conèixer ben de prop la realitat que tenim i a pensar que els petits d'avui seran la societat del demà, tant si han estat educats i formats a un centre públic com a un concertat. □

La doble xarxa

Àngels Cardona,
secretària de la Dona de l'STEI-i

Actualment, el món tendeix cap a una bipolarització del seu sistema de funcionament: o del primer món o del tercer, blanc o negre, conservador o progressista, oriental o occidental, ric o pobre.

Aquesta manera de funcionar suposa **una simplificació en els esquemes mentals**, perquè divideix l'esser humà en **dues opcions quasi sempre enfrontades**. Ens podem demanar per què succeeix aquest fet.

La creació d'un enemic extern comú per a aconseguir la unitat de la "tribu" és un recurs molt antic. Si existeixen problemes interns en una societat o en un grup humà, si es comencen a sentir veus dissidents o que demanen canvis, una manera eficaç d'evitar la discussió interna és la creació de l'enemic exterior comú. I si no existeix, es crea mitjançant la por i d'això en tenim un magnífic exemple amb el cas de la grip A. En el món educatiu ocorre el mateix.



Des de l'any 1985 amb la publicació de la LODE, reafirmat per la LOE l'any 2006, es materialitza **l'acceptació de les dues xarxes**, la pública i la concertada pagada amb doblers públics, aquestes dues xarxes han conviscut conformant el paisatge educatiu del nostre país. En aquell moment, el Govern necessitava les infraestructures dels centres concertats per a atendre l'escolarització, uns centres amb bon funcionament des d'anys enrere i tampoc no podia pressupostàriament atendre l'alternativa de substituir-los. Des d'aleshores,

feina, els mateixos objectius i les mateixes exigències.

El que es va quedar palès va ser l'enorme diferència entre les condicions retributives i laborals del professorat entre ambdós sistemes, tot i que l'article 117.4 de la mateixa LOE, recollint el que deia l'article 49.4 de la LODE diu que s'anirà cap a una equiparació retributiva entre les dues xarxes.

Tenint en compte els esforços del professorat de l'ensenyament públic a l'hora de passar unes oposicions o d'haver-se de traslladar de centre, en posteriors acords autonòmics, es va arribar l'any 2001 a signar el primer Acord Autonòmic de l'Ensenyament Privat i Concertat, que marcava l'inici del camí cap a l'analogia salarial per a arribar a cobrar el 99,4% del que cobra una persona docent que treballa a la xarxa pública.

Actualment, una persona que comença a fer feina com a mestra a l'ensenyament públic a primària com a interina, sense passar cap prova selectiva d'examen cobra un salari brut de 2.206,76 euros, mentre que una persona que fa feina com a mestre a l'ensenyament privat i concertat en la mateixa situació cobra 2058,82 euros mensuals bruts, és a dir, el professorat de l'ensenyament privat i concertat es troba al dia d'avui, després d'haver passat nou anys en què s'havia compromès l'equiparació, cobrant el 93,29% respecte del professorat interí.



l'educació camina de la mà dels dos sistemes. Per al professorat la proposta havia d'esser la mateixa



Val a dir que, amb la crisi actual, el sou del professorat de l'ensenyament concertat, sí que s'ha retallat en el mateix percentatge que el de les persones funcionàries, un 5% mensual. També s'ha congelat l'Acord de millora signat el 2008, que hagués suposat un augment de sou avançant cap a l'analogia retributiva i l'aplicació d'un terç del que suposa la quantia d'un sexenni per a l'any 2011. No podem oblidar tampoc que el sou de les professores i professors de l'ensenyament privat i concertat ve donat per conveni col·lectiu que es negocia a Madrid; d'aquesta manera, i com que el conveni s'està negociant des de fa tres anys sense cap resultat visible, l'augment de sou des de 2009 encara no s'ha fet viable, així, el professorat de l'ensenyament concertat cobra el seu salari segons taules salarials de 2009. En total, podríem dir que el professorat de l'ensenyament concertat ha patit durant el 2010 quatre retallades de sou.

Al marge de les diferències salarials, la importància de l'educació va més enfora que tot això, és el que es té entre mans: la formació de les noves generacions perquè siguin persones compromeses, felices i justes.

L'STEI-i sempre ha evitat l'enfrontament erroni i estèril entre el professorat, ja que la nostra tasca és **la defensa de les condicions laborals i retributives de TOTS els treballadors i treballadores**, siguin del sector que siguin, docents o no docents, de règim privat o públic



De fet, malgrat el difícil moment actual, la nostra comunitat autònoma, amb majoria sindical de l'STEI-i en l'ensenyament concertat, és l'autonomia que gaudeix de millors retribucions (CRIB més alt), millors condicions laborals (24 hores lectives a primària, per ex.), millors plantilles, etc. Tot això, seguint la pauta de l'analogia recollida a la LOE i la LOE, fet que no sempre s'aconsegueix a la majoria de comunitats autònomes, amb majoria d'altres sindicats. A més, i segons l'article de la LOE abans esmentat, en la mesura que millorin les condicions de les companyes i companys de l'ense-

nyament públic, també milloraran les de l'ensenyament concertat.

La demagògia és fàcil; la utilització de la por, la crispació i la mentida també. La utilització política de les situacions no condueix a res bo ni tampoc el desprestigi del lloc on s'han de tenir les negociacions com són les meses de concertada.

Reflexionem fredament sobre les situacions i intentem unir esforços per passar de la doble xarxa a crear dobles i triples baules que ens poden donar millors resultats a tothom i també a l'educació. □

La jubilació a les empreses d'ensenyament privat

Ramon Mondéjar,
secretari de Formació de l'STEI-i

Des de fa uns anys hi ha hagut diferents canvis normatius en el marc del sistema espanyol de la seguretat social que han afectat el sistema de la jubilació i, en aquest cas, el sistema de la jubilació dels treballadors i treballadores de l'ensenyament privat.

Com tots sabem, les persones treballadores **d'aquest col·lectiu es regeixen** per la normativa bàsica que marca **l'Estatut dels Treballadors i la Llei de la Seguretat Social**, a diferència del col·lectiu de les persones treballadores del sector de l'ensenyament públic, funcionaris, que tenen un règim diferent.

Durant els darrers 10 anys, les mesures flexibilitzadores dins el marc de la jubilació han estat ben patents i, per tant, les possibilitats de jubilar-se o prejubilar-se, com a vegades es denomina la jubilació parcial, han estat a l'abast de totes les persones treballadores.

Així, fins al mes de maig de l'any 2010, totes les persones treballadores tenien més possibilitats de gaudir d'avantatges en el procés de jubilació que no pas ara.

Fent una mica d'història, a principis de l'any 2000, la jubilació estava molt regulada, amb un rigidesa que no permetia una flexibilització del sistema i, per tant, els 65 anys era la fita a la que la gran majoria de persones treballadores havien d'arribar per poder tenir una



jubilació normal, amb una pensió relativament digna si s'havien cotitzat 35 o més anys.

Dins el nostre sector, **no existien les prejubilacions** de les grans empreses i els grans bancs, on molts treballadors i treballadores podien accedir a la jubilació amb edats molt primerenques.

En la primera meitat de la dècada 2000-2010, el Govern espanyol, a causa de la gran bonança econòmica i la gran aportació i creixement del sistema de la seguretat social, comença a fer una sèrie de reformes per dotar de millores el sistema de jubilació.

Així i tot, durant la **presidència d'Espanya de la Unió Europea, l'any 2004**, ja es parla, a la Cimera de Barcelona, de la recomanació d'allargar la vida activa i facilitar la permanència voluntària de les persones treballadores de major edat en el mercat laboral. També es parla de la importància de la reforma del sistema de

pensions dels estats membres de la Unió Europea per tal de configurar gradualment la jubilació. El que es demana és una transició gradual de la plena activitat a la jubilació definitiva.

Aquestes idees s'han anat implantant paulatinament durant aquests anys i s'han anat establint règims com ara la jubilació parcial o la flexible, sistemes que combinaven el cobrament de pensions i els ingressos per treball efectiu.

Com es tradueix això a la legislació vigent?

La llei 12/2001 de dia 9 de juliol de 2001 sobre mesures urgents de la reforma del mercat de treball per a l'augment de l'ocupació i la millora de la qualitat comença a reformar l'Estatut dels Treballadors i dona a conèixer les noves modalitats de contractes a temps parcial per poder fer front a la jubilació parcial. Existia la possibilitat de reduir la feina entre un 25 i un 85%, cosa que a les empreses d'ensenyament privat-concertat, podia representar que els treballadors i treballadores que s'acollien a la màxima reducció, havien d'impartir 4 hores lectives a la setmana.

L'any 2002 apareix un Reial Decret on es desenvolupa la Llei i es regularitza com es pot dur a terme aquesta modalitat de jubilació. A més a més, dels clars avantatges que això representava per a les persones que ja portaven molts anys treballant, s'incentivava la



nova incorporació de treballadors i treballadores al mercat laboral i les empreses n'eren també beneficiàries, ja que rebien importants bonificacions fiscals tot aplicant aquest model.

Han estat molts els treballadors i treballadores que han accedit a aquesta situació per a arribar poc a poc a la jubilació definitiva als 65 anys o a la jubilació especial als 64. Si ens fixam en com els afectava econòmicament, s'ha de dir que les bases de cotització d'aquests darrers anys es computaven com si s'hagués fet feina a jornada completa; no així els dies treballats, que sí que computaven com a dies de feina i, per tant, sols es comptaven els dies de feina efectius. Tot i això, la gran majoria de persones treballadores s'adherien al sistema i, quan arribaven a la jubilació definitiva, gairebé no havien tengut pèrdues.

A partir de desembre de 2007, comença una nova reforma, tant de les pensions com de la Seguretat Social, que torna afectar les situacions de la jubilació i també la jubilació parcial. Comencem a entrar dins una sèrie de reformes que retallen els drets de les persones treballadores i compliquen la manera de poder prejubilarse.

La llei 40/2007 de 4 de desembre, de mesures en matèria de Seguretat Social retalla i mutila la jubilació parcial. De fet, marca que serà a partir dels 61 anys, encara que un període d'adaptació escalonat de 7 anys. Es marca també el temps necessari de cotització, que fins aleshores havia estat d'un mínim de

15 anys, i que passarà a 30 anys de cotització. S'introdueix un nou requisit, com és l'antiguitat mínima a l'empresa de 6 anys, i es retalla el tant per cent màxim de reducció de jornada del 85 al 75%. Tot això amb un període d'adaptació escalonat de 5 anys. A més a més, les persones amb contractes a temps parcial o els fixos discontinus ja no podran jubilar-se parcialment. És evident que els retalls aplicats començaven a marcar la tendència del Govern a posar moltes traves per a poder accedir a la jubilació parcial.

L'any 2010, amb una clara situació de crisi, el Govern espanyol decideix, amb la Llei 8/2010 de 20 de maig, per la qual s'adopten mesures extraordinàries per a la reducció del dèficit públic, entre d'altres mesures, avançar tots els processos que havia marcat la Llei 40/2007 i, per tant, fer més complicada i restrictiva la jubilació parcial. Ara, les persones que hi vulguin accedir hauran de tenir 61 anys, una antiguitat mínima a l'empresa de 6 anys, 30 anys mínims de cotització, es permet una reducció d'entre el 25 i el 75% de la jornada i el contracte de relleu ha de tenir, com a mínim, una duració igual al temps que li falti al treballador substituït per arribar als 65 anys. Continua igual la jubilació especial als 64 i la jubilació als 65 anys. Les restriccions són clares i les mesures correctores sempre van en perjudici de les persones treballadores, que veuen com s'allarga el procés de jubilació.

Pel que fa a les persones que tenen 60 anys, s'aplica un règim transito-

ri (d'aplicació fins dia 31 desembre de 2012 i sempre que el conveni col·lectiu o acords col·lectius d'empresa ho haguessin pactat abans de la data esmentada) si el treballador rellevista és contractat a jornada completa amb contracte de duració indefinida; si s'apliquen altres tipus de contractes, s'hi podrà accedir amb 60 anys i sis mesos.

I arribam a dia 8 de juliol de 2010. El Ministeri de Treball desenvolupa una ordre sobre els acords col·lectius d'empresa pel que fa a jubilació parcial. Segons aquesta ordre, s'havia de comunicar a l'INSS si els acords col·lectius d'empresa havien assumit compromisos per poder dur a terme jubilacions parcials i, si no era així, la norma que afectaria seria la general. Davant aquesta nova situació, la norma general d'aplicació serà la dels 61 anys. **Una nova restricció, per tant, dels drets de les persones treballadores.**

A mode de conclusió, podem dir que allò que fa deu anys era una norma molt atractiva per a totes les persones treballadores, és ara quelcom molt restrictiu i es veuen molt reduïdes les possibilitats per accedir a la jubilació parcial. Així mateix, la intenció del Govern espanyol d'augmentar l'edat de jubilació als 67 anys és cada vegada més ferma i aquesta hipòtesi pren força si **ens fixam en la involució que s'ha produït en la legislació que fa referència a la jubilació en els últims deu anys.**

Com quedarà la jubilació parcial? Aquesta és una bona pregunta! □

L'STEI-i intensifica el seu compromís amb l'educació 0-3 anys

Maria Camps,

responsable d'ensenyament privat-concertat a Menorca

De tothom és sabuda (els nostres polítics s'han ocupat que així fos) la forta embranzida que se li ha donat a l'educació 0-3 anys a la nostra Comunitat Autònoma. Una embranzida que ha servit de model en l'àmbit estatal i, més concretament, l'educació 0-3 anys de Menorca.

El Govern de les Illes Balears i l'organisme responsable de l'educació 0-3 anys, l'Institut de Primera Infància, han atribuït la **condició d'etapa educativa** a aquesta franja d'escolarització, una condició que, a Menorca, ja



fa molts anys que es cultiva, gràcies a l'excel·lent tasca duta a terme per les professionals de les escoletes, les quals sempre han aplicat criteris pedagògics en el seu quefer, s'han interessat per la seva formació contínua i han fet de l'educació 0-3 a Menorca un referent.

Per tant, i partint d'aquesta premissa, el **Decret de 0-3 ve a reforçar aquesta preocupació** per

la feina ben feta i a regularitzar una manera de funcionar que a Menorca ja existia i que ara s'exporta a la resta de la Comunitat Autònoma, fent així extensiva la filosofia que ha vertebrat i vertebrava el treball de les nostres educadores.

El Govern de les Illes Balears ha creat una gran quantitat de places de 0-3 de titularitat pública, amb la clara intenció d'universalitzar al màxim aquest servei pedagògic a la primera infància des de les institucions. Una feina i una inversió que aplaudim i que era absolutament necessària.

De totes maneres, i com passa sovint per aquests indrets, les grans empreses s'inicien sense saber molt bé com s'acabaran... Tots aquests centres de nova creació han començat a funcionar o començaran a fer-ho molt prest. **La gestió d'aquests centres correspon als ajuntaments, que han de sufragar la despesa que generen.** Resulta que el Govern Balear destina una quantitat per aula del tot insuficient per al manteniment i el funcionament d'aquests centres. D'on surt el pressupost per pagar els sous del personal docent, el manteniment dels edificis, les millores i ajuts socials, etc.? Idò surt de les quotes de les famílies i



de les arques municipals, principalment, i, de forma més anecdòtica, del Consell Insular i del Govern de les Illes Balears.

Davant d'aquesta situació, molts municipis opten per la gestió indirecta d'aquests centres de titularitat i propietat municipal, ja sigui impulsant la creació de cooperatives de treball associat (com és el cas de Menorca) o bé cedint la gestió a empreses especialitzades en el sector. Hem de dir que, **a falta d'una gestió municipal i pública, que seria la situació òptima segons el nostre punt de vista, la fórmula empresarial de les cooperatives de treball associat ens sembla un model bo i desitjable**, en tant que suposa un **model de gestió més implicat, democràtic i beneficiós per a les treballadores i treballadors**. És també una manera de donar resposta laboral a aquelles persones que durant 30 anys han posat tota la seva energia en la feina que desenvolupen.

Enmig de tot això, ningú no parla de com millorar les condicions laborals i salarials d'aquest col·lectiu, en un 99,9% femení (què hauria passat si el gènere predominant hagués estat el masculí?). No oblidem que el conveni que és d'aplicació per a la gran majoria d'aquests centres és *l'XI Conveni col·lectiu d'àmbit estatal de centres d'assistència i educació infantil*, el qual fou signat pels sindicats CCOO, FETE-UGT, USO i FSIE, i que estableix un salari de 813,26 € (!!!) per a les educadores infantils. Les escoletes de la xarxa



pública han de seguir el funcionament propi de qualsevol centre educatiu (i tota la documentació que implica i que han d'elaborar), es requereixen titulacions de cycle formatiu de grau superior i la presència de mestres d'educa-



ció infantil (1 per cada 3 unitats). **Les jornades, calendari i salari no són, però, comparables a la de la resta de docents**. També és cert que les condicions laborals **no són homogènies a tot el territori autonòmic**, cosa que tampoc afavoreix la seva regularització i millora.

Actualment, la problemàtica del manteniment del servei de 0-3 anys es veu intensificada per la crisi econòmica en què ens trobem immersos. Davant d'això, **la FELIB (Federació d'Entitats Locals de les Illes Balears) emet una proposta de quotes diferenciades segons unes franges horàries establertes i que varien el cost del servei de 0-3, depenent de l'ús que en facin les famílies**. La franja on es desenvolupa la tasca pedagògica s'estableix de 9 a 13 h i és la que té un cost màxim de 150 euros. **La resta (de 8 a 9 h; de 13 a 14 h; de 14 a 16 h.) es converteixen en franges que tindrien un caràcter assistencial i que les famílies pagarien en funció del seu ús (20**





euros per franja horària de més i el cost del menjador —entre 80 i 90 euros més). Això vol dir que una família que hagi de deixar el seu fill o filla de 8 a 16 h podria arribar a pagar 220 € + 90 € de menjador mensuals, molt més del que s'havia pagat fins ara, al manco a les escoletes de Menorca. S'ha de dir que també les quotes de l'aula de nadons disminueixen (entre 150 i 180 €, de 9 a 13 h) i s'ha de tenir en compte que aquestes unitats són molt cares perquè el decret fixa un màxim de 7 nadons per aula.

És possible que moltes famílies no puguin assumir aquests preus i moltes persones podrien optar per deixar els seus infants només de 9 a 13 h. Què passa amb el personal docent, que fins ara estava a jornada completa, si la necessitat del servei disminueix de forma considerable en les franges horàries addicionals? Què passa amb les persones que

han constituït una cooperativa i, de cop, es troben que no hi ha pressupost suficient per suportar els sous de totes les treballadores?

Lluny de ser aquesta una mesura només possible, **la Conselleria ha fet ja les seves passes per tal de donar cobertura i marc legal a la proposta de la FELIB a través d'una *Ordre per la qual es regula la jornada i l'horari escolar a les escoles infantils públiques de primer cicle (0-3)***, la qual ja ha passat per l'òrgan consultiu del CEIB. El primer esborrany de l'Ordre no tenia en compte en absolut els consells escolars i dipositava la decisió de la jornada i horari dels centres a la titularitat. Fins i tot li donava la llibertat de definir quines franges horàries es consideraven lectives i quines no. Això podria tenir greus repercussions sobre les condicions laborals i sobre la contractació de les treballadores de 0-3 anys.

L'STEI-i ha estat l'únic sindicat que ha aportat esmenes a aquesta Ordre; aquestes van encaminades a preservar les condicions laborals i els llocs de feina de les treballadores i que les decisions preses cerquin el consens de les parts.

L'informe, amb la totalitat de les consideracions prèvies i moltes de les esmenes a l'articulat proposades per l'STEI-i, fou aprovat per majoria absoluta pel plenari del CEIB, l'opinió del qual no és vinculant, tot s'ha de dir.

Així doncs, l'STEI-i ha intensificat el seu compromís amb l'educació 0-3 anys tot creant una comissió específica de 0-3, que ja s'ha reunit amb la nova directora de l'IEPI, ha signat i negociat el nou Conveni del Patronat d'escoletes municipals de Ciutadella, ha guanyat les primeres eleccions sindicals celebrades al Patronat d'escoletes municipals de Ciutadella i ha estat l'impulsor de la negociació d'un Conveni Insular a Menorca d'escoletes de 0-3 anys de la xarxa pública.

Tot i que queda molt de camí per recórrer en l'àmbit de l'educació 0-3 anys, l'STEI-i ha posat les bases i establert les accions i contactes per a incidir sindicalment en aquest sector i lluitar per la millora de les condicions laborals del personal docent de 0-3 anys. Tant de bo puguem esser referent estatal, no només pedagògicament, sinó també laboralment parlant. □



L'STEI-i, un projecte viu

Sebastià Bonet,
ensenyament privat-concertat de Mallorca



“L’única afiliació que he tingut a la meua vida és la de l’STEI-i. L’STEI-i, al meu entendre, és l’únic sindicat que ha defensat sempre els interessos dels treballadors de l’ensenyament...”. Quan vaig sentir aquestes paraules vaig pensar que tenc la sort de formar part d’un projecte que realment val la pena. Les paraules les havia dit un professor de secundària d’un centre concertat i de la meua mateixa especialitat, a la presentació d’un llibre que un membre d’aquest sindicat va publicar l’any passat. Tant un com l’altre varen recordar durant l’acte que en els nostres inicis professionals varen fer feina al centre al qual durant bastant més d’una dècada he vingut exercint com a professor; per tant, en certa manera els sent com a companys de claustre encara que llavors la vida els hagi dut cada un pel seu camí.

Però, realment, aquesta afirmació cobra força especial en moments durs com l’actual, quan pareix que la crisi aclapara tots els focus, i la necessitat de cercar-ne un culpable posa el punt de mira sobre els sindicats.

La crisi l’hem sentida al nostre sector i ben de prop. Tenim ben present fets com la no aplicació de l’Acord de 2008, que ens va dur a jornades de vaga en el seu moment; també recordam la jugada de les patronals majoritàries que es negaren a signar una reprogramació del mateix acord, que també havia lluitat l’STEI-i tot sol al carrer i als despatxos, si no la signaven els seus dos sindicats. I tot això per a no parlar de la retallada de sous, un fet totalment impensable temps enrere.

Avui pareix que tot és negatiu i és com si després de dos anys de recessió econòmica la feina de tots aquest anys s’hagués esvaït. I

no és així; jo em nego a tenir aquest sentiment i vull recordar totes les millores que, amb els esforços de l’STEI-i, el nostre sector ha anat aconseguint.

Els que vàrem començar a fer feina a principi dels 90 hem vist tota una sèrie de millores molt importants en les nostres condicions laborals, a partir de l’arribada de les competències autonòmiques, basades en els principi d’analogia recollit a la LODE abans, i LOE ara i sobretot a partir dels acords de 2001 i 2004. Estam parlant del temps en què l’STEI-i ha pogut seure a la mesa de negociació com a sindicat que comptava amb la confiança d’una majoria molt significativa de les persones treballadores del que avui en dia és l’ensenyament concertat.





L'Acord de l'11 de maig de 2001 va suposar la introducció del CRIB a la nostra nòmina, l'increment de plantilles i la reducció d'una hora en el nostre horari lectiu.

L'Acord de 2004 va fer possible que tenguéssim successius increments del CRIB, així com la introducció del complement per al PAS i del complement per als llicenciats que feim classe al primer cicle d'ESO. També va establir un calendari que donava continuïtat a la paga dels 25 anys.

L'Acord de 2008 havia de permetre una fita molt important per al nostre sector, en el llarg camí de l'equiparació, com era la consecució del primer sexenni. Hem de tenir en compte que només tenen aquest concepte a les seves nòmines dues comunitats, a més de la nostra.

També consolidava la paga dels 25 anys per a les persones que els complien dins el marc del V conveni, i permetia l'aplicació de l'acumulació de les hores de lactància en un mes més de permís per maternitat.

I finalment, augmentava el CRIB en 140 €, que era la distància en aquell moment existent amb els companys interins de la xarxa pública i fermava l'Administració a negociar novament aquesta equiparació en el cas que al final de l'acord s'hagués produït un nou distanciament en la retribució dels interins de l'escola pública.

Això era l'equiparació en majúscules, i encara trobaríem papers d'altres

sindicats dient que l'STEI s'havia venut a aquest acord al·legant una "suposada crisi econòmica" que estenia la seva amenaça sobre nosaltres. Una vegada més el temps dóna i lleva raons.

En el marc que ens movem, tots sabem que aquest és un any electoral, i que tothom ha de moure les seves armes. És la grandesa de la democràcia. Però en el moment que no tot els agents compten amb el mateix tipus d'armes, i la part patronal es posa al mig, el joc democràtic s'ha romput. Un sindicat ha de convèncer amb els arguments, la feina feta, la coherència, i la seva ideologia. I la gent decideix quina és l'opció amb la qual més s'identifica.

El projecte de l'STEI ha generat prou arguments per a defensar-se per ell mateix. Però quan s'acosten les eleccions, com passa enguany, es comencen a veure moviments poc raonables en torn del procés màxim de democràcia que representen les eleccions, en aquest cas dels representants dels treballadors a cada una de les empreses que són els centres educatius.

Tots hem assistit als missatges de por que han llençat, ja no només els altres sindicats sinó també altres agents socials com són les patronals. A alguns centres s'ha permès o s'ha contribuït a la contaminació mesclant les funcions d'una i altra part del que és la mesa de negociació.

Els plantejaments, la ideologia i les reivindicacions que vénen des d'alguns sindicats es confonen

d'una manera poc sana amb els interessos de les patronals. Això és un fet que admet poca discussió. Independentment d'ideologies i de tendències, el que està clar és que la màxima fita dels sindicats ha d'esser la defensa de les condicions laborals de les treballadores i treballadors de qualsevol sector.

I en aquest cas, la fruita madura ha caigut de l'arbre amb la creació d'una plataforma. És una plataforma que ja ha nascut en un moment molt concret, just al principi dels processos electorals de l'ensenyament concertat. I ja ha nascut amb la confusió d'informacions voluntàriament equívokes, mentint sobre els seus terminis de creació i sobre la suposada convidada a totes les entitats patronals i sindicals, que en realitat ni s'havia produït el dia que la premsa ja publicava la llista d'entitats que la integraven.

L'aval més importat de l'STEI és la feina feta. L'STEI, malgrat el temps que ens toca viure, segueix duent endavant la tasca que la nostra afiliació ens té encomanada, que és la lluita pels drets de les treballadores i treballadors. I això ho fa sense desatendre altres temes tan importants com són la defensa de la llengua i la cultura pròpies, la cooperació internacional, la igualtat d'oportunitats entre gèneres o la sostenibilitat. Tots aquests objectius conformen, al meu entendre, el projecte de l'STEI, al qual la confiança de tanta gent del món de l'ensenyament concertat, i de tots els altres sectors on hi és present, han fet tan gran. □

Plataforma per a l'educació

Isabel Lull,
STEI-i, ensenyament privat. Manacor

Davant les greus mancances que patia el municipi de Manacor en l'àmbit educatiu, tots els col·lectius que durant els darrers anys feren sentir la seva veu en moments puntuals decidiren unir-se en una Plataforma, per a coordinar esforços i donar més força a les seves reivindicacions.

Dia 16 de juny de 2008 neix aquesta Plataforma amb el lema "*Ens és igual el color de l'Administració, el que volem és qualitat en l'educació*". Inicialment la Plataforma agrupà tots els centres d'educació infantil, primària, secundària i d'adults i les associacions de pares del municipi. El motiu inicial de la constitució de la Plataforma va ser: les grans mancances en educació, la manca de previsió política, manca d'espais, manca d'aules... Els seus objectius eren:

- Dur a terme accions concretes per tal de vetllar "*per a una educació digna a tot el municipi de Manacor*"
- Aconseguir escoles, escoles d'infantil i primària, instituts de secundària, edificis per a l'escola d'adults, un per a l'escola de mallorquí i espais ludicoesportius públics

La primera de les accions que es dugué a terme va ser "empaperar Manacor amb pancartes amb la coneguda



frase *Escola nova ja!*". Es crearen comissions de feina i es recolliren signatures per a cadascuna de les reivindicacions per separat i es va fer participant a fires i en altres actes públics que es feren al municipi.

Un dels actes amb més participació, hi assistiren prop de 250 persones, va ser una taula rodona amb el lema "*Fem punta a l'educació de Manacor*". Formaren part de la taula Miquel Martorell, aleshores director general de Planificació i Centres, Catalina Riera regidora d'Educació de l'ajuntament de

Manacor, un representat de la FAPA, un tècnic d'Educació i un representat de la Plataforma.

Més de cinc-centes persones respongueren a la crida de la Plataforma el mes de maig de 2009 i participaren a una manifestació amb el lema "*Toc toc! Volem solucions ja!*", reclamant més i millors espais educatius i lúdics per a tot el municipi. Al manifest que es va llegir en acabar la manifestació es va demanar, una altra vegada, més infraestructures educatives.

Passats ja dos anys, la Plataforma segueix reivindicant, tot i que alguns dels objectius inicials ja s'han executat, els objectius que segueixen ben vigents i que s'han ampliat:

1. Conscienciar la població de la necessitat i de la realitat educativa del municipi de Manacor





2. Vetllar per l'educació digna i que es garanteixi el dret a l'educació de tots i totes, sense excepció
3. Aconseguir espais lúdics públics
4. Baixar les ràtios (no és possible una educació de qualitat amb 30 alumnes per aula)

Parlam amb Aina Rosselló presidenta de la Plataforma:

- Quan comença a sorgir la necessitat de crear una plataforma?

A l'escola de Sa Graduada ens adonàrem de la forta demanda i de la poca oferta de places i arran de no trobar solucions convinents per part de l'Ajuntament, decidírem que ja era hora de passar a l'acció. Es va parlar amb les APIMAS i amb la resta de les escoles del municipi i formalitzàrem la Plataforma.

- Com féreu arribar les vostres propostes a les altres escoles?

Mitjançant correus, el boca a boca, la coneixença d'uns amb els altres...

- I la resposta?

Tothom estava d'acord amb les intencions i ens donaren suport signant el fulls de peticions, participant a la taula rodona i a la manifestació.

- Ja s'han aconseguit bona part de les vostres reivindicacions inicials, i ara què?

La demanda de places segueix en augment, i l'oferta és insuficient. Segons el nostre punt de vista ens fa falta una altra escola, el tema dels espais lúdics públics no s'ha arreglat i sobretot les ràtios no han baixat, al contrari, no fan més que pujar.

I ara amb la retallada de dotació de personal i recursos materials, no hi pot haver qualitat.

També hem volgut saber l'opinió d'una representant de les famílies, que des del començament han estat

part molt activa en totes les reivindicacions que s'han duit a terme. Parlam amb Margalida Galmés:

- Com vos assabentàreu de la creació d'una plataforma per l'educació?

La informació inicial va ser un poc per coneixença de les mestres del col·legi Sa Graduada, que foren les que prengueren la iniciativa. Després, una vegada formalitzada la Plataforma, decidírem participar-hi de manera activa.

- Quina implicació han tingut les famílies dins la Plataforma?

La veritat és que ha estat difícil mobilitzar molta gent. Les famílies més implicades sempre són les mateixes i amb el pas del temps s'han anat refredant.

- És necessària a hores d'ara, la Plataforma?

Sí. S'han aconseguit algunes de les reivindicacions, però encara n'hi ha d'altres més petites, però igual d'importants que hem de seguir demanant: davallar ràtios, més espais lúdics públics, més dotació de personal a les escoles...

Amb la tasca feta per la Plataforma per l'educació s'ha demostrat que es pot mobilitzar tota una comunitat educativa per a reclamar més infraestructures educatives i aquest fet és un triomf de les idees sobre la burocràcia i els interessos particulars. I a més a més, les accions dutes a terme per aquest col·lectiu de persones han estat sinceres, sanes, però alhora contundents.

La Plataforma continua fent feina, a la seva plana web és demostra que és qualche cosa més que una plataforma reivindicativa i ha esdevingut un portal amb articles d'opinió, enllaços relacionats amb educació, salut, psicologia...

Com han dit en moltes ocasions seguiran fent feina perquè l'educació sigui una prioritat màxima dins els equips de govern de totes les institucions. Que així sigui! □

Recursos a la **web** per a l'educació infantil i primària

Isabel Lull,
STEI-i, ensenyament privat. Manacor

Avi en dia pràcticament tots els camins de l'escola ja passen per Internet. Ens hi hem acostumat quasi sense adonar-nos-en, ens hem habituat a matricular-nos als cursos d'actualització, a consultar dades d'una oposició o concurs, a treure un BOIB...

Aquets camins d'Internet ens menen a increïbles i noves possibilitats de treball a l'aula. De cada vegada més disposam de recursos per a complementar les nostres explicacions o per a fer-les més atractives, lúdiques o engrescadores.

Un objectiu, sempre somiat encara que de molt difícil consecució, que l'alumnat aprengui sol, pel seu propi interès, autoorganitzant-se, s'està obrint camí. Internet serà omnipresent, de fet ja ho és en alguns sectors i aspectes, a la realitat que viuran els nostres alumnes ben aviat, d'aquí dos dies.

Si el procés és inevitable cal que l'escola no perdi el tren. Cal que ens habituem tots a usar aquest recurs, a saber treure-li el profit. Cal que preparem els nostres alumnes per a evitar les diferències entre els qui en poden disposar a casa seva i els qui no.

Aquest material que vos presentam permetrà conèixer algunes adreces que alhora ens possibilitaran acostar-nos amb els nostres alumnes a la realitat i al maneig de la xarxa, ens poden servir perquè s'hi passin una estona entretinguda i vagin aprenent a usar Internet per a informar-se, llegir, estudiar o divertir-se. Cal que les mestres i els mestres en hi posem de debò i que els organismes públics als quals correspon posar els mitjans, ho facin.

Hem intentat diversificar les adreces, atenent diferents aspectes del currículum. N'hi ha moltes més i van augmentant cada dia.

EDU 365

És molt més que una adreça. Tal volta podríem parlar d'una plataforma educativa. S'amplia cada dia amb més enllaços i aplicacions i ofereix una gran varietat de propostes.

A nivell d'educació infantil té una presentació molt adequada en què les activitats es presenten en forma d'ícones amb els rètols corresponents al seu costat.



XTEC

Aquesta plana ens presenta molts recursos, materials, jocs i activitats per a l'aprenentatge a l'educació infantil.

TiCaula

Hi podem trobar informació pràctica de com aprendre amb les TIC. Hi podem trobar un recull de recursos a Internet: materials educatius adreçats als professors, webs de webs, dibuixos i fotografies lliures de drets d'imatge, fons de lletres, pàgines de diferents àrees curriculars, festes populars, projectes telemàtics per participar amb l'alumnat i pàgines destinades directament als i a les alumnes.



Fent un clic

Ventall molt ample de recursos a Internet classificats per temes (psicologia, pedagogia, logopèdia, jocs, llenguatge verbal...)

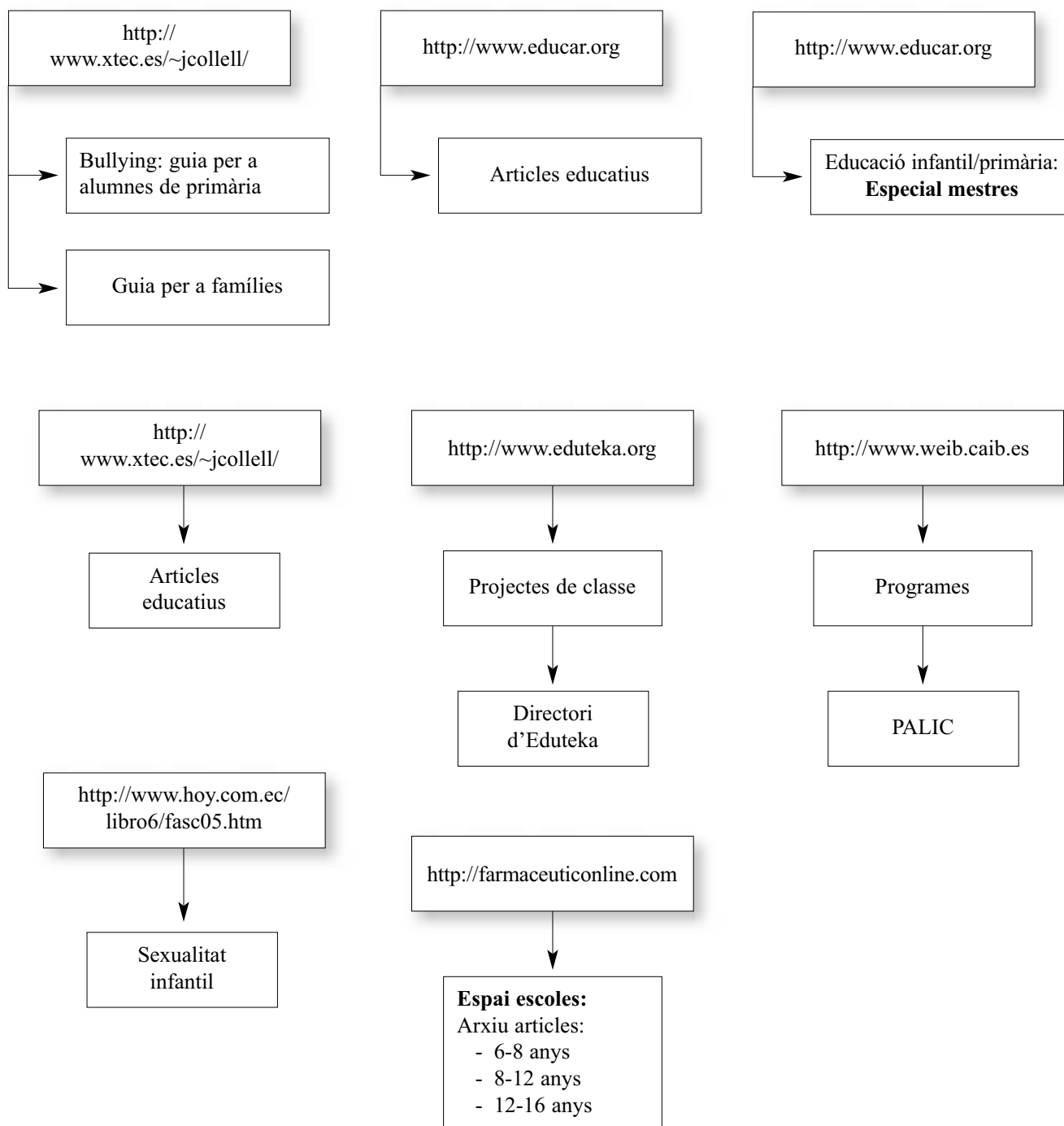
Vols jugar?

Hi trobareu jocs de diferents àrees. Està pensada perquè el més petits hi puguin navegar sols.

WEBCLIP

Aquesta adreça ens permet accedir a una llista de recursos per als alumnes, molt extensa. També ofereix als educadors enllaços amb una gran varietat de temes.

Aquí teniu un esquema interessant de recursos per al professorat:



CRÒNICA DE LES JORNADES D'ENSENYAMENT PÚBLIC

“Treballam el present, construïm el futur”

Joan Lladonet i Escales,
coordinador de Pissarra

Durant els dies 20, 21 i 22 d'abril de 2010, es varen celebrar aquestes Jornades d'ensenyament públic *Treballam el present, construïm el futur* a l'Aula Magna del Guillem Cifre de Colonya de la Universitat de les Illes Balears amb la participació d'un centenar de persones inscrites, i una mitjana d'uns 60 a 70 assistents a cada sessió. Aquestes Jornades varen ser organitzades per l'STEI-i, amb la col·laboració de la Universitat de les Illes Balears i l'Escola de Formació en Mitjans Didàctics, i coordinades per la Sra. Maria Antònia Font, secretària d'Ensenyament Públic de l'STEI-i.

El dimarts, dia 20, a les 17 hores es varen presentar les Jornades. La benvinguda va anar a càrrec de la Sra. M. Antònia Font, que va presentar la Sra. Dolors Forteza, degana de la Facultat d'Educació i el Sr. Gabriel Caldentey, secretari general de l'STEI-i. M. Antònia Font va explicar unes quantes normes que es durien a terme, com el fet de ser puntuals a l'hora de començar i acabar i com es desenvoluparia aquella jornada. També va explicar els principals objectius que s'havien proposat quan es varen planificar aquestes Jornades. Entre aquests hi ha el d'implicar el professorat en l'ensenyament públic, quin ha de ser el seu rol per millorar aquest ensenyament i crear una xarxa entre tots. Va continuar dient que per acostar-los a l'intercanvi d'experiències, s'havia convidat a participar-hi els estudiants de la facultat. Va acabar la seva intervenció fent un agraïment a Catalina Vanrell i a Marga Canyelles, per la seva col·laboració, a la Facultat d'Educació de la UIB i a l'Escola de Formació en Mitjans Didàctics de l'STEI-i.

Gabriel Caldentey va començar dient que no és real que hi hagi una educació en crisi, el que hi ha és una societat en crisi i va posar com a exemple el

dubte de si s'ha de prioritzar la seguretat o l'economia, en el cas del fum del volcà islandès, que molta gent havia trobat exagerat el fet de la suspensió de tants de vols. Va afirmar que l'educació és un dret i no una mercaderia, i, per aquesta raó no s'ha de retallar la inversió a l'escola pública ni s'ha d'augmentar a la concertada. S'ha de treballar per millorar la qualitat de l'ensenyament públic.





Dolors Forteza va manifestar trobar-se a gust entre ensenyants i va manifestar estar d'acord amb el títol de les Jornades, ja que des d'infantil a la universitat estam construint el futur. A la universitat es reflexiona molt sobre com es pot millorar la preparació del professorat i sobre quina educació volem. Va acabar la seva intervenció dient que hi hauria d'haver més espais de debat com aquest, perquè valia la pena lluitar i treballar per a una millor formació. I així varen quedar inaugurades les Jornades.

A continuació la Sra. M. Antònia Font va presentar la ponent Sra. Immaculada Sureda, professora de psicologia, infància i adolescència de la UIB, que ens havia d'explicar la seva ponència sobre



Educació emocional, molt important per millorar l'ensenyament públic. Immaculada Sureda va començar explicant que existeix una relació entre pensament i emoció, entre raó i emoció, entre desenvolupament emocional i desenvolupament cognitiu. L'educació emocional ha de ser una forma de comunicar-se, perquè és el mateix procés educatiu on ha d'estar immersa l'expressió de les emocions, del pensament, dels sentiments... Per treballar l'educació formal a una escola s'ha de fer d'una manera unificada i planificada pel conjunt del professorat. No es tracta d'innovar, sinó de fer més visibles les activitats relacionades amb l'educació emocional. Va posar uns quants exemples sobre les emocions sentides per una estudiant que han trobat copiant o les que sent un nin que es porta

malament i intenta riure's de la mestra. Va demanar que el públic assistent en parlàs, que opinàs també sobre les seves emocions. Hi va haver unes quantes intervencions en el sentit de les emocions que sentien a la seva vida particular o fent classe. També va explicar l'emoció que pot tenir una persona que ha aprovat les oposicions, el seu pensament, les seves accions i les seves respostes psicofisiològiques. Va afirmar que era molt important identificar les emocions a l'hora de fer una mediació o resoldre conflictes a l'escola. S'han d'identificar, comprendre i regular. Va continuar explicant tècniques i estratègies metodològiques per solucionar problemes interpersonals com l'ajuda entre iguals i la importància de les activitats transversals dins el currículum i finalment va enumerar una llista de llibres de bibliografia. A continuació va començar el debat i preguntes. Se li va demanar la diferència entre sentiments i emocions, també es va parlar dels mediadors a primària. Finalment va dir que estava en un grup d'investigació sobre el rebuig entre iguals i que es fa amb la col·laboració d'unes quantes escoles. I així va acabar la seva intervenció.

A continuació, la Sra. Maria Isabel Cerdó, vicepresidenta de l'Obra Cultural Balear, va explicar què era la campanya "Un cafè per la llengua". Va dir que es pretenia acostar posicions amb tothom i no crear polèmiques, que a la tercera edat encara se'ls havia d'explicar la qüestió de mallorquí i català i també va parlar de l'oficina de drets lingüístics i de les seves funcions. Seguidament ens va convidar a



fer un gelat per la llengua i es va regalar la tassa a tots i a totes. Per tancar aquesta presentació es va fer una foto conjunta de totes les persones assistents.

“...reforçar l'autoritat del professorat és tractar els símptomes i no les causes de la indisciplina i que aquesta no se soluciona amb més mà dura.”

Es va reemprendre la jornada amb la presentació de la Sra. Rosabel Rodríguez, professora de la UIB, a càrrec del Sr. Josep Coll, d'ensenyament públic de l'STEI-i. La ponent va desenvolupar el tema *Convivència i autoritat del professorat*. Després d'agrair que l'haguessin convidada va exposar que la convivència escolar significa viure uns amb els altres en base a unes determinades relacions socials i a uns codis, en el marc d'un context social determinat. Que es parla molt de pèrdua de l'autoritat per part del professorat, però que en un estudi de l'observatori estatal, fet el curs 2007-2008 a uns 300 instituts, 3.000 alumnes i 6.000 professors s'havien tret les conclusions següents: que la situació actual de la convivència era bona, que entre el 85 i el 90% de l'alumnat i del professorat valorava la convivència escolar als centres de bona i que ambdós consideraven que el seu treball era important. Va afirmar que reforçar l'autoritat del professorat és tractar els símptomes i no les causes de la indisciplina i que aquesta no se soluciona amb més mà dura. Va seguir donant dades de l'estudi anterior i va dir que una quarta part de l'alumnat acumulava el 70% de les sancions, que era un percentatge semblant al del professorat a l'hora de sancionar. Els problemes també es troben associats a les metodologies i a l'organització del centre. Una tercera part de l'alumnat no s'assabenta de res a les classes i dues terceres parts no estan interessats en allò que estudien. També s'havia detectat a l'estudi que el professorat de secundària no està preparat per abordar les situacions conflictives.

Va aclarir que l'origen dels problemes és multicausal i multidimensional, tant de l'esfera personal, familiar i social de l'alumnat, de les característiques de la institució escolar com del comportament del professorat, que l'autoritat no s'atorga ni es concedeix i que des del poder és molt difícil per no dir impossible educar persones autònomes. Després va parlar de conductes disruptives, anti-socials i violentes i que un 0,6% del professorat afirmava que havia patit agressions físiques i un 80% sofreix conductes disruptives o indisciplinades. Va assegurar que per trobar solucions, aquestes han de ser globals, preventives, democràtiques i han d'implicar tota la comunitat educativa i s'ha de tendir cap a l'autocontrol i l'autodisciplina.



A continuació va exposar com es pot posar en marxa en un centre una planificació per resoldre conflictes i millorar la convivència: s'ha de fer una anàlisi de la situació, s'han de prendre decisions per consens i s'ha de treballar en grup, s'han d'adoptar mesures generals i específiques dirigides a tots els involucrats, s'han d'introduir en el currículum continguts orientats a la millora de la convivència a totes les àrees, s'ha de millorar l'aprenentatge del professorat per poder prevenir i intervenir en els problemes dels adolescents, s'hi han d'integrar



altres agents educatius, si és possible l'Administració educativa, les famílies i si cal, s'ha de comptar amb el propi alumnat. I així va acabar la seva intervenció i va començar el debat. En aquest va destacar que la imatge catastrofista és fruit d'una intervenció ideològica i que per solucionar els problemes no pot ser imposat pels mitjans de comunicació. També es va parlar de la importància que els i les docents investigadores estiguin en contacte amb l'experiència dels docents que treballen a les escoles i que elevar els càstigs no disminueix les conductes disruptives.

Amb un poc de retard va començar el darrer acte de la jornada *La convivència als centres*. Presentació d'experiències, a càrrec del CP Ariany, CP Melcior Rosselló, IES Mossèn Alcover, IES Pau Casanoves i IES S'Arenal. La Sra. Marga Canyelles, d'ensenyament públic de l'STEI-i, va explicar l'ordre en què es presentarien les experiències i quines serien les persones encarregades de fer-ho. La Sra. Maria Pilar Salort, del CP Ariany va explicar que la seva experiència es tractava dels *berenars solidaris* per als infants de Guatemala, que varen conèixer a causa d'una informació que els va oferir l'STEI-i. Varen començar aquesta experiència el curs 2004-2005 i el celebren cada curs com si fos una festa. Quan s'ha de preparar la festa l'alumnat d'algun curs fa cartells que es reparteixen per tot el poble. La majoria de famílies hi col·labora fent coques dolces i de verdures i altres aliments. Quan arriba el dia, tot el poble acudeix a l'escola i es

paga cada consumició a 2 euros, i la recaptació que fan la inverteixen per als berenars solidaris dels infants de Guatemala.

La Sra. Maria Antònia Sbert i el Sr. J. Miquel Font ens explicaren l'experiència de l'IES Mossèn Alcover, institut que supera el milenar d'alumnes, de Manacor. Es tracta d'una *parada de comerç just*. Aquesta experiència s'ha fet a 2n d'ESO. S'ha treballat utilitzant un material de Canàries, que també va servir a algun lloc de Catalunya. La primera tasca ha anat a càrrec dels tutors. El primer que la va començar va ser Antoni Vázquez per sensibilitzar l'alumnat de 2n d'ESO a través d'un material d'Intermon Oxfam. Es treballen els continguts següents: el teu consum decideix, qui paga la publicitat?, l'explotació laboral del Sud i comerç just, consum responsable. Es coordinen amb la botiga l'Altra Senalla. Tot va començar fent un joc de rol que va consistir en un judici a Nike. Varen muntar un judici amb tots els personatges que es necessitaven i va servir per conscienciar l'alumnat. L'organització que tenen en aquest moment és una persona que duu la coordinació, juntament amb l'equip directiu, els tutors, uns voluntaris i l'Altra Senalla. La seva intenció és generalitzar-ho a altres centres. En aquests moments tenen dificultats per trobar alumnes voluntaris. Els seus objectius són combatre l'individualisme exacerbada i treballar el coneixement dels altres. Fan moltes activitats per ajudar a conscienciar i reflexionar el seu alumnat.



De l'IES S'Arenal, va presentar l'experiència la Sra. Càndida Enciso, psicòloga i orientadora del Centre, institut que també té nombrós alumnat, i on ha posat en marxa un programa d'innovació enfront dels conflictes. Després d'uns quants anys d'experimentació hi ha hagut un canvi molt important, millorant la convivència, cosa que ha percebut tota la comunitat educativa. En aquest moment han posat en marxa un programa de carnet de convivència i un programa de mediació escolar. Cada alumne té 6 punts i van perdent-los segons el comportament, punts que també poden recuperar. Perdre'ls tots suposa una expulsió d'un màxim de tres dies. Això ha fet que el nombre d'amonestacions ha baixat moltíssim. El servei de mediació va sorgir d'una



idea de la professora de català, Sra. Antònia Lladonet i de l'orientadora fa uns tres anys. En aquests moments formen el programa 12 professors mediadors i 10 alumnes. És un programa que té molt d'èxit i fins i tot ha servit per fer mediació entre el professorat. S'ha de tenir en compte que una mediació consisteix en una reunió on hi assisteixen dos mediadors, les parts en conflicte, cada part exposa què ha ocorregut, s'escolten, arriben a un acord i els mediadors no jutgen, no critiquen ni castiguen. La solució la cerquen i la troben les parts en conflicte. Aquesta experiència es difon entre tota la comunitat educativa. També tenen un taller de compensatòria educativa, per a alumnat de 1r i 2n d'ESO que tenen problemes d'aprenentatge i motivació. L'objectiu precisament és motivar-los i pujar la seva autoestima. Tenen taller de cuina, jardineria i manteniment. Han aconseguit que alumnes que patien un gran absentisme, estiguin acabant 4t d'ESO. Es pot dir que un IES que havia de fer cada any molts d'expedients disciplinaris, no n'ha hagut de fer cap durant el present curs.

“...fan carnet de punts, resolució positiva dels conflictes a través de la mediació, i tenen un programa de prevenció a partir d'educació emocional i social.”

De l'IES Pau Casesnoves, la Sra. Margalida Villalonga va explicar una experiència de convivència. Va afirmar que part de l'experiència ja l'ha comentada l'orientadora de S'Arenal. Fan mediacions i tenen tallers d'activitats pràctiques que funcionen molt bé. L'objectiu d'aquests és fer que l'alumnat se senti útil després d'anys de fracàs escolar. Fan activitats útils i també tenen un taller dedicat a l'hort escolar. També tenen una escola de famílies a la qual hi assisteixen pares i mares d'alumnes problemàtics per millorar la comunicació pares i fills, orientar els pares i proporcionar-los

eines per millorar l'educació. Tenen una assistència d'una vintena de pares i fins ara l'experiència representa un èxit educatiu. Tenen educadors de l'Ajuntament que ajuden a través d'un programa que ha posat en marxa el Consistori.

La Sra. Elisabet Parés, la Sra. Francesca Cañellas i la Sra. Maria Gual varen presentar l'experiència del CEIP Melcior Rosselló i Simonet i varen explicar que fan carnet de punts, resolució positiva dels conflictes a través de la mediació, i tenen un programa de prevenció a partir d'educació emocional i social. El carnet de punts té uns segells que poden augmentar o disminuir els punts. Quan tenen molts de punts, aconsegueixen privilegis. El programa d'educació emocional i social es fa durant una hora setmanal a l'àrea de medi. Els continguts són: cohesió de grup, conflictes, mediació, comunicació, emocions i sentiments, estratègies i pensaments, participació democràtica i valor i cultura de pau. S'utilitzen com a metodologia, jocs, dinàmica de grups, assemblees, jocs de rol i psicodrama. Varen explicar que a 1r i 2n cicle tenen el racó boca – orella. Allà hi tenen dues cadires, una és la boca i l'altra l'orella, quan han de xerrar es posen a la cadira boca i l'altre escolta, i quan ha de parlar l'altre, es canvien de cadira, expliquen què ha passat i la sessió dura fins que arriben a una solució. Hi poden anar enviats pel professorat o pot esser iniciativa dels dos infants en conflicte. També varen dir que a educació infantil havien treballat l'educació emocional a partir dels contes i dels seus personatges.

El dimecres, 21, a les 17.30 hores, el Sr. Pere Polo, director de l'Escola de Formació en Mitjans Didàctics de l'STEI i va presentar la Sra. Rosa Canyadell, d'USTEC – STES de Catalunya, per a exposar la ponència *Pacte per l'educació i Lleï Catalana d'Educació (LEC)*. Pere Polo va explicar la importància que tenia la LEC per les repercussions que pogués tenir a les Illes Balears. El fet que els STEs lluitassin per tenir un bon pacte educatiu i que el Ministeri només es reunís amb CCOO i UGT. També va parlar que el PP demanava blindar els concerts educatius i la qüestió de la llengua única, la castellana. Va seguir parlant de la mala situació



política actual, ja que comença a haver-hi discursos de polítics en el poder, en els quals no es pronuncia ni una sola vegada la paraula democràcia i l'expressió "participació democràtica" ha desaparegut del mapa. Va seguir presentant Rosa Canyadell com a portaveu del sindicat, psicòloga i que ha escrit nombrosos articles sobre la crisi econòmica i moral, a més de participar en molts de moviments socials. Va acabar la presentació, fent-li la pregunta següent: Per què no voleu la Llei d'Educació de Catalunya i quines repercussions arribaran a les Illes?

Rosa Canyadell va començar explicant que al marge de la Llei es nota una imposició del neoliberalisme sobre l'educació, tenim l'economia al servei del capital, els diners van al banc i els treballadors a l'atur; es desmantella l'estat del benestar i es volen privatitzar els serveis públics. Aquest és el context que tenim amb la LOE i la LEC, és a dir, l'educació també al servei de les empreses, la gestió privada del diner públic, i els continguts al servei dels empresaris. Per tant, l'educació passa a ser una inversió personal i no un dret. És un canvi de paradigma. D'aquí surt la frase tan manipulada del PP del dret dels pares a elegir escola. L'escola no ha de ser un centre diferent, sinó que ha de tenir objectius i metodologies igual que les empreses.

La Llei de Catalunya comença amb el Pacte Nacional per l'Educació, que l'USTEC-STES no va signar, perquè prioritzava l'escola privada concertada, ja que deia que els centres públics i els privats eren iguals, que hi havia una doble xarxa. D'aquell pacte ha arribat la Llei actual. Aquí va explicar que hi ha tres qüestions importants que són les que els han duit a la vaga:

- perquè consolida la doble xarxa i amaga les diferències, que vol dir més fractura social i diners públics gestionats per empreses privades, religioses. Es prohibeixen les quotes però poden aparèixer les fundacions i no queda clar si es subvencionaran els centres privats que separin per sexes com els de l'OPUS. Es poden obrir més centres privats.

- perquè es promou la municipalització, amb la possibilitat que els ajuntaments contractin empreses privades. Les persones adultes les passa als ajuntaments.
- perquè es proposa un model de gestió dels centres públics, copiat de les empreses privades i dels centres privats, afirmant que així l'escola pública traurà millors resultats. Per tant culpen l'organització dels centres públics del fracàs escolar, cosa que és mentida i que queda demostrat als Informes Pisa. A igualtat de classe social les notes són semblants. Defensa que els directors tinguin més poder i que puguin seleccionar part del professorat. L'autonomia dels centres consisteix a donar més poder als directors. Tot això fa que els centres no formin part d'una xarxa global, sinó que cada un sigui únic i diferent i hagi de competir amb els altres, perquè si aconseguen bons resultats, tendran més recursos. Això faria que de cada dia hi hagués més centres marginats i més d'excel·lents i dificultaria la pluralitat ideològica i metodològica. El director podrà triar el professorat, fins i tot, per la seva ideologia. Tornen a posar en marxa l'extingit cos de directors. Seran autoritat pública i tenen presumpció de veracitat, cosa que elimina el funcionament democràtic dels centres.

I tot això acaba amb l'avaluació del professorat, que dependrà de l'avaluació de l'alumnat, cosa que permetrà ascendir el grau i el sou. Tot això pot arribar a fer que el professorat acabi preparant els exàmens, fet que condicionaria també els continguts del currículum. Hi haurà horaris i salaris diferents. Es proposa que el professorat faci hores extres de manera voluntària, que un dia poden acabar essent obligatòries.

S'ha hagut d'acabar fent dues vagues més, perquè les primeres conseqüències ja han arribat: retallada i disminució de plantilles (d'1 a 3 mestres), les substitucions no es cobreixen, no hi ha transparència en les substitucions que es fan, els batxillerats nocturns han desaparegut, tanquen els cicles formatius, decret de l'agència d'avaluació, decret de directors, decret de nou calendari escolar, allargant el curs i posant una



setmana de vacances pel febrer. Va acabar la seva intervenció dient que tenen una cinquena vaga en perspectiva. I va començar el debat.

“...els consells escolars que perden poder de decisió per passar a ser només escoltats, també es va dir que no hi ha alternatives al neoliberalisme...”

Es varen fer unes quantes intervencions en el sentit de qüestionar aquest sistema de funcionar que ens arriba a través del neoliberalisme, es va parlar sobre els consells escolars que perden poder de decisió per passar a ser només escoltats, també es va dir que no hi ha alternatives al neoliberalisme, es va parlar de canviar el sistema econòmic, perquè si no es fa, les victòries seran pírriques. També es va dir que si no es feia la revolució, que també era important oposar resistència. Es va demanar si hi havia alguna cosa positiva a la LEC i va sortir que el tractament de la llengua catalana i la immersió lingüística eren les més grans consecucions d'aquesta llei.

A les 19 hores, la Sra. Cati Vanrell, d'ensenyament públic de l'STEI-i, va presentar el Sr. Pere Alzina, que havia d'exposar la ponència *Parlem de competències bàsiques*. Va dir que era mestre, llicenciat en pedagogia i doctor en ciències de l'educació, és professor associat en l'àmbit de la didàctica i realitza tasques d'investigació. Té moltes i variades publicacions referides al món educatiu.

Pere Alzina va començar explicant de què parlam quan ens referim a les competències bàsiques i va fer la següent enumeració:

- de saber què fem, ensenyar a pensar i reflexionar, usar i comprendre textos orals, escrits i audiovisuals.

- de valorar, reconèixer i comprendre tot tipus de manifestacions culturals.
- de saber per què aprenem i com.
- d'usar el pensament lògic matemàtic per elaborar informació.
- de comunicar i d'aprendre a fer investigació.
- de ser conscient d'allò que s'aprèn i com s'aprèn.
- de ser capaç de generar projectes i idees.
- de gaudir i tenir cura del medi que ens envolta.
- de comprendre, inserir-se i millorar la realitat social en què vivim.

Va continuar exposant les causes i els per què volem ensenyar per competències:

- perquè volem educar persones reflexives.
- perquè necessitam persones capaces de deixar-se il·lusionar per la incertesa.
- perquè necessitam persones capaces de pensar diferent.
- perquè necessitam persones amb capacitat de gestió.
- perquè necessitam persones amb capacitat d'anàlisi global i acció local.
- perquè necessitam persones amb grans quantitats d'informació i que sàpiguen construir saviesa.
- perquè necessitam persones capaces de generar pactes, acords, entesa i comprensió.

Va continuar formulant una altra pregunta: I després de parlar de competències bàsiques, què hem de fer?



- revisar què fem per a millorar-ho. Moltes coses estan ben fetes.
- no és possible que tots els centres facin la mateixa activitat.
- totes les tasques que es facin han de permetre la reflexió.
- avançar a partir de l'experiència rica i variada que tenim:
 - la normalització lingüística del català que l'escola ha aconseguit.
 - l'experiència de treball per racons a educació infantil.
 - els mètodes constructivistes.
 - el pensament matemàtic a partir de la reflexió quotidiana.
 - el projecte de filosofia 3-18.
 - possibilitats de la creació artística.
 - la pràctica psicomotriu.
 - els tallers.
 - el treball per projectes.
 - l'aprenentatge cooperatiu.
 - els processos d'aprenentatge significatiu.
 - educació emocional i afectiva.
 - acció tutorial.
 - ambientatització dels centres.

Va continuar dient que no es pot oblidar tot aquest bagatge, però s'ha d'aprendre a dir no. Les TIC són eines d'aprenentatge però no s'han de voler llibres de text convertits en digitals, perquè regalen pissarres electròniques. Va ridiculitzar els continguts d'un llibre digital. Va dir que era molt important la





formació contextualitzada a cada centre, obligatòria i en horari escolar, que és necessari reflexionar i que s'ha de tenir una organització vertical i horitzontal al mateix temps. Va afirmar que la finalitat principal d'un centre educatiu és crear un clima escolar favorable per a la millora del procés d'ensenyament i d'aprenentatge. I així va acabar la seva intervenció i va començar el torn de paraules del debat. Es va apuntar que això era canviar la terminologia per embullar el personal. El ponent va dir que si pensàvem això era que no havíem entès res. També es va dir que als papers de les oposicions no es parla de competències bàsiques. Es va parlar de l'excessiu nombre d'alumnes a educació infantil, que les reformes venguessin de dalt a baix i no a l'inrevés, que els tribunals d'oposicions valoraven si deies el que ells tenien preparat, que un bon disseny de programació es descobreix a les primeres línies, que ja hi ha instituts que cada alumne hi assisteix amb el seu propi llibre digital, que això de les competències és una mesura que pot impedir avançar. Davant tants dubtes, Pere Alzina va dir que havíem de ser capaços de canviar el sistema educatiu i negar-nos a fer tot el que no servís per millorar el procés d'ensenyament i aprenentatge.

A continuació, el Sr. Montserrat Nadal, d'ensenyament públic de l'STEI-i, va presentar un grup de mestres que havien d'explicar diferents iniciatives del professorat: els inicis de l'escola en català i el paper de l'escola d'estiu i les escoles mallorquines, és a dir, parlar de la situació de la llengua catalana avui. Va començar parlant dels retalls que pretén fer el PP si governa, derogar el Decret de mínims, la Llei de Normalització Lingüística i altres intents per impedir que ens puguem expressar en la llengua pròpia. Va recalcar que hem de ser resistents però positius. Les persones que integraven la taula eren: la Sra. Elisabet Abeyà, la Sra. M. Antònia Font, la Sra. Maria Fortuny, la Sra. Maria Gual, la Sra. Margalida Munar, el Sr. Lluís Segura, i la Sra. Assumpta Mascaró.

Montserrat Nadal va explicar que M. Antònia Font ens parlaria del Pla de Normalització Lingüística que no està en vigor i de la revisió de les memòries

“Sabem per les memòries del professorat que als instituts no es compleix el que mana el Decret de mínims. En temps del Govern del PP no es va fer res, i en temps del Govern del PSOE tampoc.”

dels instituts i que en Lluís Segura i na Maria Gual ho farien de les escoles d'estiu. Va lamentar que no arribàs cap representant de les escoles mallorquines i va donar la paraula a M. Antònia, la qual va informar que fa un any es va aprovar el Pla de Normalització Lingüística de l'Administració al Consell Social de la Llengua Catalana de les Illes Balears i ni tan sols s'ha dut al president del Govern. Quant a la normativa de l'escola, s'ha de dir que el Decret de mínims es va fer l'any 1997 quan hi havia uns 2.000 alumnes immigrants a les escoles. 10 anys després n'hi havia 21.000, cosa que significa més dificultats per a l'ensenyament de i en català a les escoles i instituts. Sabem per les memòries del professorat que als instituts no es compleix el que mana el Decret de mínims. En temps del Govern del PP no es va fer res, i en temps del Govern del PSOE tampoc. Va afirmar que ens trobàvem en un moment de resistència i va acabar la seva intervenció.

Lluís Segura, d'ensenyament públic de l'STEI-i, que ha estat membre del secretariat de l'Escola d'Estiu va exposar que aquesta va néixer fa més de 40 anys. Era gent que volia canviar l'escola. A l'Escola d'Estiu hi acudien mestres que tenien la intenció de millorar l'educació que es feia a les escoles. El Secretariat, format per unes set persones, és l'encarregat d'organitzar les escoles d'estiu i ha passat per diferents vicissituds, des de no comptar més que amb les pròpies forces, de persones voluntàries que volien mantenir l'Escola d'Estiu en marxa a moments en què s'ha tengut un alliberat i altres que no ha interessat a l'Administració. En l'actualitat s'està subvencionant l'Escola en un 60 % i estan federats a la Confederació Estatal de Renovació Pedagògica. Va



explicar que ha estat alumne de Mata de Jonc i que això imprimeix caràcter, ja que ha format part de l'Escola d'Estiu i ara treballa a l'STEI-i. Maria Gual, del Secretariat de l'Escola d'Estiu, va començar afirmant que una de les persones que més estima l'Escola d'Estiu és en Lluís, i que una bona època va ser el temps en què varen estirar del carro els seus pares, Pere Segura i Aina Gelabert. Hi ha hagut moments en què s'han plantejat si l'Escola d'Estiu havia de continuar o si ho havien de deixar en mans del Moviment de Renovació Pedagògica de Mallorca. Però han decidit que les Escoles d'Estiu continuïn amb més força que mai. Tornen a tenir un eix temàtic, l'any passat va ser la creativitat i enguany ha estat la participació. Es vol obrir a tota la societat en general i serà la segona setmana de juliol i faran cursos per a pares on hi puguin anar també mestres.

Montserrat Nadal torna a agafar la paraula amb la intenció de fer un homenatge a unes persones que varen iniciar l'escola en català. Va voler agrair i lloar la seva empenta, les persones que varen posar en marxa el col·legi Mata de Jonc.

Margalida Munar va agrair que els haguessin convidat a assistir i va dir que Conxa Vidal, que havia estat un puntal bàsic, no havia pogut venir i que algun dia escriuria unes reflexions sobre aquest tema, cosa que ja s'hauria d'haver fet. Va contar que un any després d'iniciar-se l'Escola d'Estiu, el curs 1976-77 es varen trobar pares i mestres per fer una declaració de principis, de la qual destacava

que volien un altre tipus d'escola. Una escola millor i en català. Varen haver de plantar cara, tenir un sou baix, els pares havien de pagar molt i s'havia d'actuar des de l'austeritat.

Elisabet Abeyà va puntualitzar que cap d'elles ha estat membre de la cooperativa. Al principi en varen formar part, però després es varen deslligar. Va comptar que el curs 1975-76, na Maria Fortuny, n'Assumpta Mascaró i ella feien classe en castellà a una escola privada. Varen presentar una proposta per fer les classes en català i se'n varen riure d'elles. Mentre na Conxa Vidal i na Margalida Munar havien començat a fer alguna cosa devers la parròquia de la plaça de Santa Pagesa. Na Maria va conèixer na Conxa, varen parlar sobre la qüestió i varen arribar a fer feina tres amb el sou de dues. El curs 76-77 les classes es varen fer a Santa Pagesa, el 77-78 varen anar a Son Anglada i el 78-79 varen passar a Son Espanyollet, l'emplaçament actual. Fruit de la preparació del seu propi material varen fer Ansa per Ansa, que encara s'empra en l'actualitat.

Es va seguir explicant que va sorgir el CP Rafal Vell, ja que un grup de mestres va decidir trobar-se allà i unes quantes escoles més, com el CP de Montuiri o el CP de Campos i varen començar a fer trobades anuals, que va ser l'inici de les trobades d'Escoles Mallorquines, que també han arribat a l'actualitat. Aquestes persones, per diferents motius, varen deixar l'escola que tant estimaven perquè varen fer oposicions o per motius molt diversos. Varen encoratjar els i les assistents a formar equips, tenir il·lusió, fer que l'escola sigui activa, despertar la curiositat dels infants, que aquests siguin feliços, que innovin i que l'escola estigui arrelada al medi i que sigui en llengua catalana. Aquests varen ser uns quants dels seus inestimables consells. Es varen poder fer poques preguntes perquè s'havia sobrepassat l'horari, però Rosa Canyadell les va felicitar i va demanar com estava la situació actual de l'ensenyament en català. Li varen dir que a infantil i a primària estava molt bé, però que als instituts no en coneixien cap a Palma que fes tot l'ensenyament en català. I així va acabar la segona Jornada.



El dijous, 22, a les 17.30 hores, la Sra. Marga Canyelles, d'ensenyament públic de l'STEI-i, va presentar el Sr. Josep Manel Busqueta, membre del Seminari d'Economia Crítica – Taifa, que havia d'exposar *La necessitat d'un nou model econòmic i social*, i va dir que ha publicat nombrosos articles sobre la revolució bolivariana.

Josep Manel Busqueta va dir que explicaria per què cal cercar alternatives a l'actual model social i econòmic. Que ens parlaria d'un procés que està en marxa, d'idees subjectes a modificació, a replantejament. Que la seva idea era la de llançar idees i línies d'actuació perquè poguéssim reflexionar. Va començar dient que:



1. El capitalisme ha fracassat socialment, perquè no satisfà la majoria.
2. El capitalisme és inviable ecològicament, perquè es destrueix el planeta.
3. El capitalisme ha fet col·lapsar la idea de democràcia, perquè prenen les decisions els mercats i no els ciutadans.

Va parlar de la mala distribució de la riquesa en el món, ja que hi ha més de 1.000 milions de persones que passen fam. Es destinen 900 milions per a la fam i 7 o 8 bilions per rescatar el sector

“S’ha d’abandonar la necessitat d’emmagatzemar béns materials. O es camina cap a la cooperació o l’individualisme durà a la destrucció de l’espècie humana i del planeta.”

financer. També va afirmar que si els 7.000 milions d’habitants del planeta haguessin de viure com els d’EUA, es necessitarien cinc planetes Terra per mantenir-los. Si es visqués com els de l’Europa occidental, tres planetes. Quan Zapatero diu que Espanya no baixarà a segona divisió de l’economia i que no li tremolarà la mà a l’hora d’aplicar mesures dures, ens podem posar a tremolar nosaltres i el nostre estat del benestar. S’intenta salvar els bancs i també se salven productes financers il·legals. Va parlar de quin és el model de recanvi explicant que no es pot acceptar la pretensió de definir el nostre model futur, ja que el capitalisme no es va definir durant el renaixement. El reformisme keynesià no va fer més que recollir la tendència social. A més, no existeix ni un únic model capitalista ni un únic model socialista. S’ha d’exigir l’impossible si es vol aconseguir alguna cosa factible.

Les societats futures han de tenir més propietat col·lectiva, un règim de producció comunitari que no exploti ningú, un sistema de distribució equitatiu, accés lliure als béns que satisfacin necessitats bàsiques i una gestió de poder horitzontal ni jeràrquica ni dèspota. S’ha d’aconseguir que no es privatitzin els drets bàsics de les persones. La democràcia ha de ser participativa i radical i s’ha d’exigir la democratització de l’economia. No es pot deixar que la globalització ho destrueixi tot. Cal una redistribució important de la renda; si pot ser, ha de ser col·lectiva. S’ha d’abandonar la necessitat d’emmagatzemar béns materials. O es camina cap a la cooperació o l’individualisme durà a la destrucció de l’espècie humana i del planeta. Així va acabar la seva intervenció i va començar el debat.



Es va dir que havia donat molta informació per reflexionar i algú va dir que s'havia sentit aclaparat. Se li va demanar si predicava que s'havia de tornar a l'animalitat, a la vida camperola, a la comuna, als orígens. Que tot això ja havia ocorregut alguna vegada i que tots els moviments que ho havien intentat com els "hippies" havien estat assimilats. Josep Manel Busqueta va contestar que no sabia què ens havia de dir, ja que nosaltres érem com el recipient d'un tresor col·lectiu. Que no li semblava just que nosaltres haguéssim de ser responsables de fer el canvi. Contestant a la qüestió de tornar a l'animalitat va dir que la meitat de la població mundial viu en metròpolis ingovernables. Una societat futura és construïble. S'han de tenir en compte les megalòpolis. Cada lloc ha de construir el seu model i ha de tenir diàleg amb els altres. Per exemple, el moviment indígena bolivarià, que prové de comunitats més col·lectives, ha establert diàleg amb el poder. I per això governa ara Evo Morales. Va continuar el debat en el mateix sentit fins que va acabar, perquè després d'un breu descans hi havia un confit teatral.

La representació teatral a l'espai que quedava davant la primera fila de butaques va anar a càrrec d'una trentena d'alumnes de l'IES Guillem Sagrera que fan teatre solidari, juntament amb la directora, la Sra. Xesca Cabot, i el professor de filosofia, Manuel Canyelles. Varen pensar que en lloc de fer teatre solidari per a infants malalts, que farien teatre per a qui fos per recaptar doblers per a "Sonrisa Mèdica". La primera actuació va ser que cadascú feia una figura diferent, aturats o en moviment, amb objectes amb les mans o sense. Cadascú feia el que li venia de gust en parella o en solitari. Tot això amb música de fons. Després es varen posar a pujar i baixar escales. Després amb cordes per botar es varen anar movent per tot l'espai escènic. També alguns interactuaven amb el públic. Després varen fer una actuació en veu alta, entraven i sortien personatges amb diferents instruments de vent, corda, percussió, etc. A continuació es movien segons el ritme de diferents músiques i cançons. Després varen convidar a fer entrar el públic a ballar amb ells, cosa que varen fer molts. Després uns quants alumnes varen contar la seva experiència, responent a unes preguntes sobre els motius pels



quals feien teatre solidari. El professor de filosofia va explicar que ho assajaven fora de l'horari escolar, durant els espais i els horabaixes. Va dir que hi havia alumnes que no feien gaire feina a les classes i que actuaven en el teatre d'una manera entusiasta. Al final la coordinadora de les jornades, M. Antònia Font els va obsequiar amb una entrada per a cadascú per anar al teatre.

A les 19.30 hores i segons el programa de les Jornades, corresponia el torn a *El professorat motor de l'educació. Presentació d'experiències*. I la primera que ens havien de contar era *Música, pla pilot del CP Son Serra*. Presentava els participants el Sr. Josep Coll, d'ensenyament públic de l'STEI-i. En primer lloc, el Sr. Marc Torres, professor del CP Son Serra i el Sr. David Ortiz, professor del Conservatori i integrat al centre ens varen explicar que l'experiència ja ha durat 4 cursos i que consisteix a integrar els ensenyaments elementals de música a l'educació primària. A educació infantil fan una hora de



música setmanal, i a primària comencen fent una hora més i quan s'arriba al 3r cicle comencen els ensenyaments elementals. Per poder accedir a una de les 25 places que s'ofereixen a una escola que té dues línies, s'ha de fer una prova d'accés. Dins l'horari escolar fan les dues hores de música i el conjunt instrumental i llenguatge musical durant una hora els horabaixes. Actualment tenen 71 alumnes inscrits i 3 amb necessitats educatives especials a 3r, 4t, 5è i 6è de primària. El seu principal objectiu, a més d'aprendre música i instruments, és fer de la música una eina educativa. Dia 6 de maig ofereixen un concert a l'Auditori.

A continuació, Josep Coll ens va presentar la Sra. M. Antònia Caldentey Grimalt, professora d'educació física de l'IES Felanitx, i la Sra. Catalina Bennàssar, també professora del Centre que duen endavant el projecte d'ús de la bicicleta *Aprendre colcant*. Precisament el dia anterior havien obtingut un premi de 6.000 euros a la innovació pedagògica a les Illes. El projecte pretén conscienciar pares, professors i alumnes perquè tothom vagi en bicicleta. Tenen un circuit natural, ja que compten amb moltes quarterades de terreny. Es fa durant una hora d'educació física i s'aplica a 1r i 3r d'ESO i a 1r de Batxillerat. Amb un parell d'anys l'IES ha

aconseguit tenir unes quaranta bicicletes i les van renovant així com poden. Quan surten a fer una volta més llarga, sempre dins la sessió de classe, duen una farmaciola, per si algú té algun problema. També duen "walkie talkie". Tenen una sèrie de rutes per fer, la més curta és de 7 km i la més llarga, de 16. Fan ciclisme de passeig, aprenen la manera de transportar la bicicleta, conèixer els canvis de marxa, els plats i els pinyons, fan classes de derrapades, fan equilibris, estiraments, campionats d'anar a poc a poc, etc. Tenen també un circuit de motocròs. Tenen aparcaments coberts i a l'aire lliure. Com a fet curiós, varen contar que hi ha professors que durant alguna hora buida se'n van a fer esport en bicicleta. També compten amb un taller i alumnes que fan reparacions. Sempre hi ha bicicletes que necessiten arreglar alguna cosa. I així va acabar la seva intervenció.

A les 20 hores, el Sr. Sebastià Serra, secretari d'Acció Sindical, de l'STEI-i, va presentar els integrants de la taula rodona sobre *Necessitats actuals de l'ensenyament públic*. Formaven la taula el Sr. Miquel Coll, director general de Personal Docent; la Sra. Dolors Forteza, degana de la Facultat d'Educació; el Sr. Jaume Ribas, de la FAPA i M. Antònia Font, secretària d'ensenyament públic de



l'STEI. Va començar Jaume Ribas dient que creien que l'Administració no fa tot el que podria fer, i que també el professorat i les famílies tenen certes mancances, per tant, va repartir responsabilitats entre tots els integrants de la comunitat educativa. Va assenyalar que havia augmentat la influència de la societat (TV, internet, etc.) i que la família havia perdut terreny. Que manca informació a les famílies i que els infants quan neixen no duen llibre d'instruccions. A la FAPA intenten fer la formació que poden, però falten recursos i necessiten assessorament. Diu que hagués pogut criticar-ho tot, però que ha preferit fer autocrítica i acaba la intervenció.

“Es necessita professorat que sàpiga reflexionar sobre la pròpia pràctica. Professorat que ensenyi amb passió i que desperti la passió per aprendre.”

Dolors Forteza va començar afirmant que a tots els nivells d'ensenyament hi ha professorat que no hi hauria de ser. N'hi ha massa que es troben a l'ensenyament sense saber ensenyar. A Secundària només hi hauria d'haver els millors. Va defensar replantejar l'accés a la carrera de mestre. També va criticar el fet que quan comencen a exercir, els posen la mateixa responsabilitat que als que fa anys i panys que ensenyen. L'accés hauria de passar per unes quantes etapes i seleccionar els que demostrassin saber-ne, ja que l'educació és un dret i no un privilegi. L'ensenyament ha d'anar lligat a la vida i hi ha d'haver una forta relació entre família i escola. S'han de saber fer servir les innovacions tecnològiques al servei d'una millora de l'educació. Es necessita professorat que sàpiga reflexionar sobre la pròpia pràctica. Professorat que ensenyi amb passió i que desperti la passió per aprendre. Educar és tenir entre les mans diamants en brut que han de

menester polir i això és el que s'ha de fer. Un infant ha de passar per totes les etapes educatives i ha de quedar capacitat per ésser una persona adulta feliç. I així va acabar.

Miquel Coll, després d'agrair a l'STEI que l'haguessin convidat a la taula rodona, va assegurar que el professorat és l'element clau si creiem que per a millorar la societat s'han de millorar les persones. Va especificar que un dels problemes és l'estabilitat dels equips educatius, especialment a Eivissa i Formentera, que ara s'ha pal·liat una mica fent les oposicions allà. Va explicar que havia passat algun cas que a Formentera hi havia una sola plaça i s'hi havia presentat una sola persona. Per tant, va animar els i les assistents joves que anassin allà a oposar. També va explicar que volen que hi arribi a haver a les aules un ordinador per infant. Que s'havia d'educar per a formar persones competents, autònomes, capaces de trobar informació i de destriar-la. Va dir que





confiava en el professorat i va avançar que el curs que ve hi haurà un ordinador per a cada alumne a 5è i a 6è. I així va concloure la seva explicació.

M. Antònia Font va començar referint-se al disseny del cartell de les Jornades. Va dir que la fotografia de fons era una paret de Formentera. I les pedres més grosses de baix representen la feina del professorat, feina de picar pedra. Va afirmar que hauré d'oposar una forta resistència davant els atacs neoliberals, que pretenen retallar la participació democràtica i donar entrada a l'empresa privada a l'escola. S'intenta culpar el professorat de les mancances de l'escola i mentre aquest fa la feina ben feta, el finançament no és suficient. Falta voluntat política per fer una bona inversió. És necessari que s'arribi al 6% del PIB. Que estiguin ben dotats els tallers ocupacionals així com els centres d'adults. És necessari que la universitat s'acosti a l'escola. A Madrid fan malament la seva feina, fan parts i quarts. Nosaltres tenim una població similar a la d'Extremadura i mentre ells compten amb un finançament d'uns 5.500 milions anuals, nosaltres només en tenim 3.300.

Com vos deia al principi, la paret és la imatge del passat. A les Jornades es volia fer història de l'educació, per veure en quins moments s'ha prioritzat l'ajuda a l'escola. Per exemple, en temps d'Emili Darder, que juntament amb Joan Capó varen elaborar un gran programa educatiu, colònies escolars i nombroses construccions escolars. Durant 6 anys de la República s'inauguraren més escoles a Palma, que durant 20 anys de l'època franquista. I així va acabar la seva intervenció. Es va demanar si algú de la taula volia puntualitzar alguna cosa i no hi va haver res a dir.

Sebastià Serra va demanar que es fes una valoració del treball dels i de les docents, tenint en compte que a l'etapa de 0 - 3 anys es cobren



uns 800 euros. Jaume Ribas va contestar que la valoració no només havia de ser econòmica, que també hi havia d'haver satisfacció personal. Va afirmar que de portes de l'escola cap a dins hi ha bons mestres, però que de portes cap a fora ho fan malament, perquè consideren les famílies com si fossin enemigues. Ells pretenen que les famílies s'impliquin més a l'escola, però detecten que els i les mestres no hi estan massa interessats i que les experiències presentades a aquestes Jornades no es troben massa generalitzades. Va manifestar que havien notat que hi havia un poc de retrocés a les escoles. Desapareixen celebracions festives, viatges, colònies, excursions, etc. I així no es pot fer educació integral.

Dolors Forteza va dir que no li preocupava el bon mestre, que a ella el que li preocupava és el que no està capacitat, ja que això provoca que hi hagi infants desatesos. Va manifestar que a ella li interes-

“Va continuar dient que els cursos de formació han d'estar oberts a pares i mares, s'han de rompre els esquemes preestablerts i aprendre a treballar en equip.”



saria que l'Administració estigués més a sobre dels mestres que ho fan malament. Que s'ha de controlar el fet que hi hagi a l'escola infants que pateixen. Que l'escola si vol autonomia, se l'ha de guanyar.

Intervé el Sr. Miquel Perelló, director general d'Innovació Educativa, que es trobava entre el públic, dient que venia de Menorca on s'ha fet una presentació d'experiències educatives, que hi havia 95 inscrits i que tots tenien entre 35 i 50 anys. Aquesta intervenció suposava una queixa, ja que pareixia que els joves no tenien preparació suficient. Per això, va insistir que han d'estar ben informats i formats per la universitat. Va continuar dient que els cursos de formació han d'estar oberts a pares i mares, s'han de rompre els esquemes preestablerts i aprendre a treballar en equip. Es va continuar informant i debatent per part de diferents persones assistents, que enguany er el primer curs feia molts d'anys que hi havia hagut un retrocés d'alumnat en l'escolarització, 800 alumnes menys.

Que hi ha mancances pressupostàries i que es fa i s'ha fet un gran esforç d'oferiment de places a les oposicions. Hi va haver una intervenció de Jordi Poquet contestant a Dolors Forteza i va manifestar que si hi ha d'haver excel·lència educativa, el primer filtre ha de ser la universitat. Que s'ha de donar més importància a la formació acadèmica que a la permanent i que la universitat idiotitza els mestres. Una altra persona va afirmar que els problemes de l'escola no els solucionarà l'estabilitat. M. Antònia Font va fer un intervenció pacificadora i moderadora de les postures enfrontades i va dir que tot es podia dir, però que s'havia de matisar. Va continuar havent-hi més intervencions en el sentit d'intentar millorar l'educació i l'escola. I així es varen donar per concloses les Jornades d'Ensenyament Públic, quan passaven vint minuts de l'hora assenyalada. □



**Informàtica
Ciutat**

www.informaticaciutat.com

*Venda d'equips informàtics i servei tècnic
Càmeres ip de vigilància
Disseny Web
Servei a Domicili*



Tel. : 971-28 98 98
Fax: 971-45.16.94
E-mail: tenda@informaticaciutat.com
C/ de la Balanguera, 10 - baixos
07011 - Palma de Mallorca

CRÒNICA DE LES JORNADES “Mobilitat sostenible als centres educatius”

Bartomeu Cantarellas Camps i Joan Lladonet i Escales

Durant els dies 14, 15 i 16 d'octubre de 2010, es varen celebrar aquestes Jornades de Mobilitat sostenible als centres educatius” al Teatre municipal Xesc Forzeza, amb la participació d'un centenar de persones inscrites, i una mitjana d'uns 50 a 60 assistents a cada sessió. Aquestes Jornades varen ser organitzades per l'STEI-i, amb la col·laboració de les conselleries de Medi Ambient i Mobilitat, de Comerç, Indústria i Energia, d'Educació i Cultura del Govern de les Illes Balears i l'Ajuntament de Palma, i coordinades pel Sr. Josep Coll, membre de la Comissió de l'STEI-i per al Medi Ambient.

El dijous, dia 14, a les 17 hores es va fer l'obertura de les Jornades, amb la presència del Sr. Gabriel Caldentey, secretari general de l'STEI-i, que actuava com a presentador, l'Honorable Sr. Gabriel Vicens,

conseller de Medi Ambient i Mobilitat i el Sr. Miquel Perelló, director general d'Innovació i Formació del Professorat. Gabriel Caldentey va explicar que amb les jornades es pretenia ajudar a canviar les actituds i les actuacions per a aconseguir la sostenibilitat del planeta. Miquel Perelló, després de felicitar l'STEI-i per aquesta iniciativa, va afirmar que era molt important la formació del professorat, ja que és l'energia que fa possible que els centres educatius vagin endavant. Va parlar de la tasca que es fa amb els camps d'aprenentatge i que amb l'educació ambiental ja s'arriba a uns 250 centres. També va dir que el fet que en un centre es vegin moltes bicicletes aparcades significa que tots els components de la comunitat educativa estan conscienciats de la necessitat d'un canvi de rumb. Finalment, Gabriel Vicens va felicitar els organitzadors per la sensibilitat que demostraven sobre aquest tema. Va exposar el fet que





quan varen començar la legislatura volien fer moltes coses perquè venien d'un model insostenible que potenciava el vehicle particular, més aparcaments, més autopistes, més carreteres, més cotxes, fins que quedàs col·lapsat el sistema. Pensaven que era fàcil canviar això, però han vist que és necessària una gran conscienciació de la població. No és suficient potenciar el tren, el transport públic, les bicicletes, la targeta per al canvi modal, etc. La societat es resisteix a canviar, l'exemple és el rebuig al carril bici a les avingudes. El tren no es pot aturar ni soterrar davant cada casa ni l'autobús pot fer les funcions de taxi. El model urbanístic que tenim impedeix dur a terme la mobilitat sostenible. Fer el que pretenen aquestes jornades és molt important, ja que la conscienciació és bàsica. Va donar les gràcies i les Jornades quedaren inaugurades.

A continuació el Sr. Antoni Verger, director general de Mobilitat, va exposar la conferència *Un nou model de mobilitat a les Illes Balears*. Va començar dient que tenim un model pèssim, ja que la taxa de motorització és molt elevada. Que si a les Illes Canàries el 20% de la població utilitzava el transport col·lectiu, aquí només ho feia un 13%. Va culpar els governants que ens havien empès cap a aquesta situació, a causa del model urbanístic existent, com és el cas difús de Marratxí. Va indicar que el Pla director sectorial de transports era una eina per a posar remei a la situació, ja que un dels seus objectius és aconseguir que un 25% de la població utilitzi el transport col·lectiu.

Va anar detallant com havien augmentat el nombre d'autocars, les freqüències de pas pels diferents llocs, la targeta d'ús a diferents transports, la baixada de preus, la modernització de la flota, etc. Davant totes aquestes millores, la gent ha respost. Va seguir detallant més millores fetes i a fer: la recuperació del tren des de Manacor a Artà, l'electrificació de les vies per al 2011, millora dels controls, ampliació dels tallers, eliminació de passos a nivell, més informació a les andanes, etc. Va parlar de la necessitat d'arribar a un acord perquè arribi el tren a Alcúdia i del tramvia de Palma a s'Arenal de Lluçmajor. I així va acabar la seva intervenció, sense que el públic assistent fes cap pregunta.

La ponència següent va ser la que va exposar el Sr. Josel Coll, coordinador de les Jornades, titulada *Mesures que l'STEI-i proposa per al foment de la mobilitat sostenible als centres docents*. A partir d'aquests moments, la presentació dels actes d'aquest dia va anar a càrrec de la Sra. Noemí Garcias, locutora. Josep Coll va començar recordant que les escoles preparen les persones que formaran part de la societat treballadora del futur, però que el futur no està garantit a causa de la crisi energètica i ecològica. Va afirmar que el canvi climàtic pot fer pujar la temperatura mitjana dos graus i això suposarà una catàstrofe per a l'ecosistema. Va dir que aquesta era una de les preocupacions actuals que té l'STEI-i, que pretén que a les escoles es produeixi un canvi d'hàbits. Va explicar que en aquestes jornades vendrien mestres a parlar-nos de les seves experiències per a aconseguir que l'alumnat assisteixi a l'escola amb bicicleta i una experiència de Poble Nou, a una gran capital com Barcelona en el sentit de solucionar el camí cap a l'escola. Va parlar del currículum ocult que es pot trobar en els llibres de text, i d'unes quantes frases que demostraven que seguien potenciant la motorització dels i de les estudiants. Va afirmar que l'STEI-i, a les meses de negociació, ja ha començat a demanar horaris en funció dels que comparteixen cotxe, prioritzar els aparcaments per a aquests cotxes ben utilitzats, que els que van en bicicleta es puguin duxar si ho necessiten, etc. En haver acabat es va debatre i es va estar d'acord que els ajuntaments han de fer aparcaments per a bicicletes, i als centres escolars s'han de transformar aparcaments de cotxes, en aparcaments de bicicletes.

Seguidament, el Sr. Miquel Àngel Ballester, del GOB, va parlar d'*Activitats educatives del GOB sobre mobilitat sostenible*. A primària, ambienten el "joc de l'oca". Solen dibuixar-lo al pati, pot ser permanent o temporal. Fan un circuit de 53 caselles: en unes no passa res, unes altres són verdes, n'hi ha unes que són bicicletes i van de bicicleta a bicicleta. Quan cauen en alguna casella que es queden aturats, per poder seguir jugant han de contestar preguntes relacionades amb la mobilitat urbana. Va seguir explicant el joc i diferents preguntes que es

van fent. Tenen un repertori de preguntes per a cada casella, per si hi ha més d'un grup (es juga per grups) que cau a la mateixa. La casella 50 és la de la mort, és la del CO₂.

També per a primària tenen una "gimcana de la mobilitat sostenible", que comença a la classe, valorant i debatent si el barri de l'escola és un barri sostenible. Després es preparen les proves, ajustades a l'entorn de cada barri. Es demana quantes bicicletes hi sol haver a l'escola, i també es fan preguntes per a la gent del barri. Es comproven els semàfors, es fa una enquesta sobre l'opinió que tenen del carril bici, es compten els ocupants de cada cotxe i també es fan proves de contaminació acústica. A secundària encara no l'han posada en marxa. S'ha de començar durant aquest curs i la gimcana es durà a terme amb bicicleta. Hi haurà un seguit de comprovacions com és el cas de les zones verdes, dels carrers molt transitats, dels carrers amb arbres, joc de les set diferències, etc. Faran concursos i s'instal·laran aparcaments de bicicletes als instituts dels guanyadors, etc. També han fet una gimcana en el tren, per avaluar el grau de satisfacció dels usuaris. Va explicar que tenen un vídeo sobre carreteres, que han fet assemblees i jocs de

rol a algun poble per saber si volien que es fes una autopista, han acudit a manifestacions, etc. Aquí va acabar la seva intervenció i es va començar un període de descans amb la possibilitat de visitar tres exposicions sobre mobilitat sostenible: una exposició didàctica de l'energia, cedida per la Direcció General d'Energia, un expositor de nous models de bicicletes (plegables, elèctriques, etc.) i una exposició de material divulgatiu de mobilitat sostenible del GOB.

L'últim acte de dijous era una taula rodona sobre *Quin model de transport ens espera?* La moderadora va ser la Sra. Noemí Garcias, amb la participació del Sr. Josep Maria Rigo, director general d'Energia; la Sra. Immaculada Salamanca, gerent del Consorci de Transports de Mallorca; la Sra. Margalida Ramis, del GOB i el Sr. Pau Avellaneda, doctor en Geografia. Josep Maria va començar dient que no posava en dubte el paper de l'educació i que el transport era el gran consumidor d'energia de les Illes, devers un 57% del total, sense comptabilitzar-ho tot per la seva impossibilitat de control. Que era necessari estalviar-ne un 20%, reduir el consum un altre 20% i fer que les energies renovables cobrissin un altre 20% del consum. Va





afirmar que a EUA pronostiquen que en el 2030 es demandarà un 47% més d'energia, que podria suposar l'augment de 6° de temperatura. Que això era insostenible i que vivim els darrers anys de l'energia barata. Va afirmar que és necessari fer la reducció indicada abans en el transport.

Immaculada Salamanca va començar dient que ens parlaria de la intermodalitat, ja que el CTM serveix per coordinar tots els tipus de transport. Va explicar que segons un estudi de Mobilitat, més d'un 60% circula en vehicle privat, un 30% va a peu o en bicicleta i només un 8% va en transport públic. Va dir que era necessari molta coordinació entre els diferents transports, que quan arribi el tren, l'autobús no hagi marxat. També va afirmar que el tren no és la solució de tot, que és necessària una bona flota d'autobusos. Que la targeta intermodal serveix per desplaçar-se amb diferents mitjans de transport i que anar de Manacor a la UIB amb el tren i amb el metro costava 1,20 euros.

Pau Avellaneda va començar afirmant que faria una reflexió des del punt de vista social i va dir que moure's dins Palma és molt complex i que hi ha indrets, com els polígons industrials, on només s'hi pot arribar en cotxe. Que a Europa l'ús del cotxe oscil·la entre el 40 i el 70%. Va exposar que davant la complexitat dels desplaçaments i l'augment de preus del petroli que escassejarà, la gasolina podrà arribar a valer 4 euros el litre, s'haurà de respondre amb més cohesió social, s'haurà d'arribar a una cultura de mobilitat on el centre siguin les persones i no els mitjans. S'ha de gestionar l'espai públic urbà pensant en les persones (infants, minusvàlids, ancians, etc.), s'han de prioritzar els i les vianants, s'ha de reduir l'espai dels cotxes, com s'ha fet a les avingudes, s'ha d'anar cap a la moderació i la pacificació del trànsit. Existeix normativa que permet fer això, com s'ha fet a Catalunya.

Margalida Ramis va ser més crítica i va afirmar que les polítiques d'infraestructures i territori no tenien en





compte tots els problemes que fins ara s'havien exposat. Va assegurar que el Pla Director aprovat segueix el model territorial expansiu anterior, que segueixen prioritant els cotxes, que la política de carreteres és la mateixa que feia el PP, ja que preveu que arribin més viatgers a l'aeroport. Igualment es continua amb la política de segones residències, que sempre necessitaran el cotxe, en trobar-se disseminades. Tot es planifica en funció d'estar prop de Palma. Es vol que s'arribi a Palma en poc temps. Va acabar afirmant que el planejament de les carreteres condiciona el futur del model territorial.

La moderadora va fer un resum del que havia dit cadascun dels participants, plantejant una sèrie d'interrogants i després, Immaculada Salamanca va afirmar que la inèrcia de la gent era un gran problema. Va posar com a exemple els atacs contra el carril bici. Va citar com a negatius els creixements desmesurats de Campos i sa Pobla, a causa de la proximitat de les autopistes, i encara en volen més, la gent no vol canviar els hàbits. Aquí la presentadora va fer la pregunta següent: Podrem deixar d'usar els combustibles fòssils? Va contestar Josep Maria Rigo dient que el model que tenim és molt fràgil, que ja es varen tenir conseqüències negatives el 2008, quan va pujar molt la benzina i actualment sembla que tornarà a pujar i s'ha de tenir en compte que el fet insular condiciona el proveïment de béns de consum. Va afirmar que no es pot promocionar el cotxe privat, ni tan sols si arriba a ser elèctric, si aquesta electricitat s'ha d'obtenir amb el carbó. El que s'ha de fer és promocionar el transport públic electrificat. Va seguir el debat entre els participants a la taula rodona i els assistents i es va estar d'acord en la importància de l'escola per arribar a poder fer els canvis necessaris per assegurar el futur. I així va acabar aquesta primera jornada.

A les 17 hores del divendres, 15 d'octubre, va començar la segona jornada que va tractar els projectes de *Camí escolar, espai amic*, que es duen a terme a la ciutat de Barcelona. Va moderar el Sr. Montserrat Nadal, membre de l'STEI-i, i va començar explicant que les quatre persones que hi havia a la taula anirien fent les seves intervencions i que les preguntes es farien al final, i que la primera

persona que intervindria seria la Sra. Flor Majado, mestra, educadora social i pedagoga, que és cap del programa d'acció educativa. Va començar la seva intervenció agraint la convidada i explicant que cadascú explicaria els projectes des de la seva perspectiva, que ella ho faria des del punt de vista de l'Administració. Que havien començat la seva intervenció l'any 2000, i que l'enfocament donat a Barcelona era l'educatiu, a partir de l'Institut Municipal d'Educació de Barcelona, fundat el 1993, amb escoles a càrrec del Consorci. Tenen programes de suport a les escoles del territori, amb la finalitat de poder trobar-se en una ciutat educadora. Es considera el barri i la ciutat com un potent agent educatiu i es col·labora amb els districtes de la ciutat i les àrees de prevenció, seguretat i mobilitat. Els principis que orienten els projectes són:

- Consideració del barri i la ciutat com a agents educatius.
- Reconeixement del dret dels infants a prendre decisions sobre els temes que els afecten.
- L'educació és una responsabilitat compartida i s'ha de repensar el tipus de relació entre la família, l'escola i la ciutat.

Es pot afirmar que el camí escolar és una estratègia participativa d'educació per a la mobilitat i la convivència en els entorns escolars (es varen mostrar fotos del barri per veure com era abans de la intervenció). Es pretén que els infants guanyin autonomia personal mentre van i vénen pel barri. Aquests projectes permeten treballar: l'autonomia i la seguretat, la salut i la qualitat de vida, el dret a la participació, l'educació per a la ciutadania i valors i el coneixement social i cultural, es pot treballar des de totes les assignatures d'una manera transversal, suposa un procés participatiu, integrador que potencia la millora i transformació del barri i contempla el punt de vista de tots els agents implicats (es mostraven fotos de material en una escola bressol i adaptat per a treballar amb els més petits). Els agents participants són tota la comunitat educativa, les associacions del barri i



l'Administració municipal. Reben suport institucional tècnic per a millorar els semàfors i la senyalització, i pedagògic, amb formació per a l'AMPA, per al professorat, infants, elaboració de materials divulgatius i de comunicació, etc.

El procés d'un camí escolar és el següent: Una comissió fa una avaluació inicial de diagnòstic i a partir d'aquesta es dissenya el projecte i es prepara des del punt de vista urbanístic i de mobilitat. El districte assumeix la interlocució, l'avaluació, la coordinació, la millora de les infraestructures i promou accions de sensibilització. Han fet una publicació que també es pot trobar a la seva pàgina web. El treball es realitza a tot Poblenou i sota el lema "camí escolar, espai amic". Va afirmar que aquests projectes permeten un model de comunitat amb una gran riquesa educativa. Potencien la comunicació, ajuden a fer visible el treball de l'escola i posen en evidència la importància que pot tenir el govern de la ciutat en l'educació. I així va acabar la seva intervenció.

Va continuar el Sr. Pau Avellaneda, doctor en Geografia i professor de la UA de Barcelona. Va dir que actualment hi ha 64 escoles immerses en el projecte i 14 que estan en estudi i això suposa que afecta uns 25 o 30.000 infants. Que el procés d'implantació començava amb la diagnosi, seguia una proposició d'actuacions, una implantació de mesures i després s'avaluava. Que el que primer es feia era l'avaluació dels obstacles de cada camí escolar. Que es parteix d'una enquesta als infants per saber d'on vénen, quin mitjà de transport usen, etc. Segons aquests estudis, un 90% viuen a menys de 500 metres de l'escola, d'un 20 a un 50% es desplacen amb cotxe, devers un 20% hi van sols i devers un 35 o un 40% de famílies troben que el camí cap a l'escola és insegur. S'observen tots els impediments i dificultats que es poden trobar en el camí i també s'ha de tenir en compte que si el camp visual d'un adult és de 180°, el d'un infant només arriba a un angle de 70°. Amb aquests projectes es contempla una nova manera de gestionar l'espai públic, donar màxima prioritat a les persones i mínima als automòbils privats. S'han de redissenyar els carrers i per aconseguir la seguretat s'ha de moderar i

pacificar el trànsit. Per aconseguir això s'han d'ampliar les voreres, s'han de construir voreres contínues, convertir certs carrers en carrers 30 (màxima velocitat a 30 km/h), tallar carrers, etc., i el resultat és que de cada vegada vagin més infants sols a l'escola.

A continuació, la Sra. Laura Casals, cap d'estudis de l'Escola Pràctiques 2, de Barcelona, va parlar de *La funció de l'escola en el procés d'inici i desenvolupament dels projectes de camí escolar*. Va contar que treballa en una escola pública propera a l'estació de Sants i que el 80% de l'alumnat és del barri. Han començat el projecte a partir de setembre de 2010. Els trets diferencials de l'escola són els següents: l'escola es pot utilitzar per molta gent, ja que tenen els patis oberts, fins i tot els diumenges, l'escola la tenen oberta a moltes entitats i associacions. Les famílies hi participen contínuament. La revista de l'escola aprofita pares, mares, avis, etc. La participació de la família és bàsica. L'equip docent és innovador i accepta la majoria de propostes. És una escola de dues línies, que té una assemblea de delegats i delegades que prenen decisions com la de dur els berenars dins un embolcall ecològic. Una màxima de l'escola és que l'educació és una tasca compartida. Creuen en la visió global de l'infant i volen que sigui autònom a classe i fora. Després ens va parlar de les finalitats del projecte: fomentar l'autonomia de l'alumnat en els seus desplaçaments, desenvolupar la responsabilitat ciutadana, millorar la seguretat viària a l'entorn del centre, conèixer i aprofitar els recursos educatius que ens ofereix l'entorn: biblioteques, parcs, estació, etc., implicar tota la comunitat escolar en el treball per a la consecució dels objectius anteriors. Va afirmar que els projectes han de ser realistes, participatius i compartits, coordinats per l'equip directiu, la comissió corresponent i amb la col·laboració de les entitats implicades i ben planificat. Va mostrar la planificació del procés d'elaboració del projecte i va destacar les accions a desenvolupar i les persones implicades. Va mostrar un exemple pràctic d'un grup de P3 que juntament amb els de 6è de primària varen recórrer els carrers del barri filmant els colors, i varen posar música a la filmació. Ens va animar a fer treballs semblants i va acabar la seva exposició.



Després d'un breu descans, el moderador va presentar la pròxima persona a intervenir, la Sra. Teresa Segura, representant de l'AMPA i integrant de la Comissió de Comunicació de la Xarxa de Camins Escolars del barri de Poblenou, que ens va parlar del tema *El paper de les famílies en un projecte de camí escolar*. Va començar explicant que té quatre filles, dues de 6, una de 8 i una d'11 anys. Abans dues anaven amb patinet a l'escola i el pare duia una filla davant i una altra darrere en una bicicleta. I ara totes quatre hi poden anar soles. Hi solen anar en grup perquè tenen punts de trobada. Va explicar que el projecte de camí escolar va començar a causa de la inseguretat de l'entorn escolar i d'uns quants accidents que hi va haver. Segons la família, el camí escolar és una ruta segura que fomenta l'autonomia dels infants, permet practicar l'esport en bicicleta, patinet o a peu, fomenta les relacions socials, afavoreix la sostenibilitat i recupera el carrer com a espai de convivència. Encara queden alguns pares que duïen els seus fills amb cotxe a l'escola, però són molts els que no l'usen. Va dir que tot el barri hi està implicat, fins i tot la guàrdia urbana i els mossos d'esquadra.

Va afirmar que tenen una bona organització, es comuniquen per correu electrònic, es reuneixen periòdicament i es reparteixen en grups de treball. Després va explicar les fases per a la creació d'un nou camí escolar:

1. Qüestionari a les famílies (el varen passar a més de 800).
2. Mapa amb la xarxa de camins escolars.
3. Millora de l'espai públic (canviar semàfors, baranes, senyalització, visibilitat, pintura al terra del logotip verd, parades bus, etc.)
4. Treball amb l'alumnat a les escoles.
5. Explicació a les famílies, comerciants, al barri en general de la finalitat del camí escolar. Els comerciants podran ajudar si hi ha infants que tenen problemes.

6. Festa d'inauguració.

7. Difusió del camí escolar als mitjans de comunicació.

8. Anada a l'escola pel camí escolar.

Manteniment del projecte, perquè no desaparegui i fer les millores necessàries.

Va contar que el 31 d'octubre de 2009 varen fer la festa d'inauguració del camí escolar de 5 escoles i que el 13 de novembre de 2010 n'hi haurà 13 més i algun institut. Va mostrar un vídeo en què s'explicava què era un camí escolar i va acabar.

El moderador Montserrat Nadal els va donar les gràcies i els va dir que ens havien fet molta enveja, una enveja sana i va obrir un torn de preguntes. Les preguntes varen anar entorn de la dificultat de fer entendre als automobilistes això, de la por a perdre vots dels polítics, de la mala distribució de les zones escolars a Palma, però tots varen coincidir a felicitar les persones que havien explicat els projectes corresponents i varen afirmar que això servia per convertir les ciutats en més humanes. I així va acabar la intervenció de les persones que havien presentat la millora que suposen els camins escolars.

Seguidament i actuant de moderador el Sr. Josep Coll es va presentar el projecte de mobilitat del CP Llorenç Galmés de Sant Llorenç des Cardassar. Va començar el Sr. Miquel Femenias, mestre de l'escola, el qual va explicar que la seva experiència de fer que els nins arribassin a l'escola sense cotxe va començar el 2006 i es manté en una població de 8.687 habitants, que té tres escoles, la citada del poble amb 308 alumnes, la de la Punta de n'Amer, amb 252 i la de Son Carrió, amb 80. El seu projecte *Vine a l'escola sense cotxe* va néixer a partir de la comissió de Medi Ambient i pretenia aconseguir més seguretat, menys trànsit, menys renou, més tranquil·litat i menys contaminació. El que es va fer és que durant les hores d'entrada i sortida es va crear un cinturó lliure del trànsit rodat. A uns carrers s'impedeix el trànsit i a altres no s'hi pot entrar perquè són de sentit únic. Han actuat per



aconseguir-ho tota la comunitat educativa, els departaments de Medi Ambient i d'Educació de l'Ajuntament i la policia local.

Després va parlar la Sra. Neus Andreu, tècnica de Medi Ambient de l'Ajuntament. Va explicar que tot ha anat molt bé, perquè al poble tothom s'hi ha implicat i va dir que a les altres dues escoles no havia funcionat, perquè havia faltat aquesta col·laboració. Va dir que la idea era avançar cada any. S'havia fet un debat i una valoració amb 93 famílies de 2n i 3r cicle de primària, a les quals se'ls va passar un qüestionari i sobre el grau de satisfacció d'haver tancat l'accés a l'escola, varen atorgar una puntuació de 4,5 sobre 5. Va exposar que havien fet una guia didàctica *Per un bon clima*, on s'explica el canvi climàtic i es permet que es calculi quant CO₂ emeten si van amb cotxe o a peu. També hi poden consultar dades meteorològiques. Varen poder comprovar que l'alumne que arribava de més enfora, ho feia des d'una distància de 900 metres. El problema sorgia els dies de pluja. Després d'oferir informació, que va dir que podien enviar per correu electrònic, va acabar l'exposició i va començar el debat. Se'ls va demanar què passava amb els veïnats de l'escola que tenen cotxe. Varen contestar que fins ara no hi havia hagut cap problema, perquè el tancament de l'accés durava poc temps.



Josep Coll va anunciar que ara es presentaria l'experiència de la promoció de l'ús de la bicicleta a l'IES Can Peu Blanc de sa Pobla. La Sra. Bel Pericàs, directora de l'Institut, va explicar que tenien 630 alumnes, 70 professors i el personal de serveis estava format per 5 persones. Va dir que la majoria eren del poble i 120 arribaven des de Campanet i Búger. L'Institut està situat a les afores del poble, a 500 metres de la ronda. Va dir que la campanya es deia *Vine amb bici*. Que el centre està connectat amb el poble per un vial de 5 metres d'ample i una vorera d'un metre, però que forma com un cul de sac. Allà cada dia es formaven molts embossaments i per això varen demanar l'ampliació del vial, cosa que encara no s'ha aconseguit. Per tant han posat en marxa aquesta campanya com una qüestió interna de l'Institut, des de la comissió de Medi Ambient, sense massa més ajudes. Després la Sra. Maria Pilar Morell, coordinadora de la Comissió, va mostrar unes imatges d'alumnes que anaven en bicicleta. Va contar que primer varen començar amb un concurs de cartells anunciadors de la campanya i es va regalar una bicicleta de muntanya a la persona guanyadora i va mostrar el cartell guanyador. Així es va fer el concurs de cartells cada any. També es reparteixen tiquets als que vénen amb bicicleta amb un nombre. Al cap d'un temps es fa un sorteig i es regala una altra bicicleta i així es va promocionant l'ús d'aquesta. Enguany es

farà la tercera campanya, però tenen un problema i és que n'hi ha uns 150 que hi van a peu. A partir d'ara es pensa donar tiquets a aquests també, encara s'ha de pensar en el premi o es farà una consulta popular. També procuraran que el concurs de cartells pugui animar a anar a peu. Hi acudeixen en bicicleta uns 60. S'explica la campanya als de 1r d'ESO quan van a matricular-se i s'ha aconseguit que aquests arribin a ser un 50% els que hi van amb aquest vehicle. Durant el curs passat es va fer un taller de reparació de bicicletes. Així varen acabar la seva intervenció i el moderador els va demanar si era



més difícil establir relacions amb les famílies als instituts que a les escoles. La directora va contestar que sí, que les AMPA s'impliquen poc i que és molt necessari que s'impliquin més. I així va acabar la segona jornada.

A les 10 hores del dissabte, 16 d'octubre, va començar la tercera i darrera jornada. El Sr. Montserrat Nadal va ser la persona encarregada de presentar la Sra. Maria Antònia Caldentey i la Sra. Catalina Bennàssar, professores de l'IES de Felanitx, que varen parlar del projecte "*Aprendre colcant*" que desenvolupen al seu institut.

Varen començar l'exposició donant algunes dades contextuals de l'IES, com és ara que el 50% de l'alumnat del centre hi va transportat amb autobús o que l'institut forma part de la xarxa de centres ecoambientals, i tot seguit varen passar a explicar el projecte que dinamitza el departament d'educació física, però també varen precisar que fan activitats lligades amb altres departaments. S'aprofiten les classes d'educació física per a fer les sortides i si l'itinerari és de major durada, s'utilitza l'hora d'alguna altra matèria. Els alumnes duen les seves bicicletes o el centre les deixa. Tota l'activitat ve regulada per un protocol d'actuació i seguretat -que contempla la coordinació amb l'Ajuntament i la policia municipal, una motxilla per a possibles nafres, l'ús de mòbils i walkis per a emergències, etc. Aquestes sortides es fan durant el 2n i el 3r trimestre. A 1r d'ESO no se surt del centre i es dedica l'hora a l'educació vial, a més de treballar una unitat didàctica explicant i desenvolupant aspectes relacionats amb la bicicleta: mobilitat, equilibri, circuit d'habilitat... A 3r d'ESO i a batxillerat aprofiten les sortides del centre per a fer rutes i mostrar el patrimoni, la geologia i altres aspectes de la zona (ruta del vi, dels llogarets, dels monestirs, de berenars, els voltants dels puigs...). Tenen pendent d'elaborar altres rutes (arqueològica, artística, de corralets...). En un altre apartat fan el circuit intern de la bicicleta, en el qual, ja que el centre té un perímetre de 430 m, s'aprofita per entrenar, fer activitats de bot, doble bot, ones, pedres, etc.

Dins el projecte "*En bici per tot*" es vol fomentar l'ús de la bicicleta per part de tothom del centre. O l'activitat "*Suma quilòmetres en bici*" que consisteix a fer sortides cada mitja hora i calcular les emissions de gasos que s'han estalviat. Varen parlar també del "*Taller professional de reparació de bicicletes*" o de les accions fetes des de 2004 per a reivindicar el carril bici, i de la campanya "*A pedal per la Canyada Real*". Finalment, ens varen informar d'altres projectes de futur com són l'elaboració de noves rutes, comprar bicicletes noves o instal·lar més aparcaments per a les bicicletes. Es va acabar la intervenció i es va passar al torn de preguntes que varen tractar sobre la seguretat a les rotondes, el major interès de l'alumnat per les motos que per les bicis, etc.

A continuació el coordinador de les Jornades, Sr. Josep Coll, va presentar la nina Aina García Gelabert, que va ser guanyadora d'un concurs de relats breus que sobre el tema de la bicicleta havia convocat el GOB, i ens va llegir el seu relat.

Tot seguit, el Sr. Tomàs Balaguer fou la persona encarregada de presentar l'equip que havia d'informar sobre el projecte de mobilitat del CP Maria Antònia Salvà de Son Sardina. La Sra. Lluïsa Urtasu, directora del centre, va fer una introducció per a explicar que el treball desenvolupat s'havia fet en xarxa amb l'Associació de Veïnats i l'AMIPA, entre d'altres. Seguidament va presentar el *Pla de mobilitat per a Son Sardina*, acompanyat d'un vídeo amb la situació, va explicar els trets del Pla i la seva integració dins la PGA, juntament amb un altre vídeo sobre la mobilitat a l'escola. A l'apartat "*Què proposam per a Son Sardina*", va detallar les accions dutes a terme el passat curs 2009-2010, per acabar donant una visió de la "*Situació actual de la mobilitat a Son Sardina*". Tot seguit va donar la paraula a alumnes de l'escola que el passat curs feien 6è de primària, perquè detallassin les accions desenvolupades i així:

Francesc Genovart ens va explicar el treball que es va fer respecte a l'enquesta de mobilitat i com es va fer el recompte.



Joan Moll va exposar les dades i resultats de l'enquesta de mobilitat i les propostes per a minimitzar els desplaçaments dins Son Sardina.

Teresa Galmés va llegir la carta que es va redactar per a lliurar les demandes a l'ajuntament de Palma.

I Maria Vidal va explicar la resposta que les autoritats municipals donaren a les seves peticions.

Després d'aquesta intervenció i d'un breu descans, va arrencar la 2a tanda del matí amb les ponències del Sr. Hàritz Ferrando i del Sr. Carles Petit. El primer ponent, Hàritz Ferrando, va ser presentat pel Sr. Montserrat Nadal que ens va explicar que és el coordinador de Bicicleta Club de Catalunya i que venia a mostrar el projecte pedagògic per a secundària de *Bicinstitut* que es pot trobar a www.bicinstitut.cat; també tenen projectes per a universitat i altres àmbits. Hàritz Ferrando va informar del manual "*Amb bici a l'institut*", que es troba a la seva web a disposició de tothom que el vulgui emprar, que és un material pedagògic per a introduir les bicicletes als IES; va parlar dels avantatges de les bicicletes als instituts que va concretar en els següents: eficiència, economia, sostenibilitat, autonomia i salut; després va mostrar alguns exemples d'unitats de coneixement i de propostes pedagògiques; finalment es va projectar un vídeo d'uns 20' realitzat per la seva entitat, que també es pot veure a l'esmentada plana web.

El Sr. Josep Coll va presentar el darrer ponent de les Jornades, Carles Petit, del Consorci de Transports de Mallorca. Aquest ponent va mostrar una sèrie de plànols i gràfics de distàncies entre Palma, la UIB i el Parcbit, de gent que es desplaça per aquest corredor, de quantitats de vehicles i hores punta, de la major mobilitat en vehicle privat al Parcbit que a

la UIB... Se'n varen poder treure les conclusions següents: millorar el transport públic no és suficient, també ha d'haver-hi un canvi de mentalitat i d'hàbits; d'altra banda, s'ha de fer veure que compartir desplaçaments suposa un estalvi considerable de combustible, de temps, de trànsit... Acabada l'exposició es varen plantejar una sèrie de qüestions relatives a la poca utilització del transport públic o per què ha funcionat tan poc el corredor que duu a la UIB.

El coordinador i responsable de les Jornades, Josep Coll, a les 13 hores, les va cloure amb un breu resum de la incidència i l'efecte que aquestes sessions poden tenir en un futur, i va expressar el seu desig que es pot traduir en les següents paraules de Baltasar Porcel: "...i si encertes a mirar el món amb ulls nous, el cor torna a batejar anhelós." □



Fòrum Mundial d'Educació 2010

Pere Polo,

director de l'Escola de Formació en Mitjans Didàctics de l'STEI-i

Entre el 10 i el 13 de desembre al Campus Nord de la Universitat de Santiago de Compostel·la es varen realitzar les activitats del Fòrum Mundial d'Educació, Investigació i Cultura de Pau, una activitat promoguda pel Fòrum Social Mundial de la branca educativa del moviment "altermundista", constituït el 2001 a Porto Alegre. Va ser un espai obert i participatiu, en què es varen desenvolupar més de 150 activitats (en alguns moments n'hi va haver fins a 25 de simultànies, massa segons la meua opinió per a la participació existent, ja que a l'Estat espanyol regnava l'apatia en aquest aspecte) proposades i gestionades per organitzacions de tot el món: Japó, Nepal, Pakistan, Senegal, Mèxic, Brasil, Espanya, Afganistan, Portugal, Haití, Argentina, Guinea Bissau... Els plenaris varen marcar les pauses durant aquests dies, per a la reflexió i per a promoure el debat dels assistents.

El Fòrum 2010 va tenir un ampli programa cultural, que va incloure espectacles musicals (com l'homenatge a Miguel Hernández, *Tristes guerres*), i una desena d'exposicions de fotografia (Gervasio

Sánchez va inaugurar el dia 9 *Sierra Leona, guerra i paz*), literatura i banda dissenyada, amb una mostra sobre estereotips del món àrab en el còmic titulada *De Saladino a Sherezade*.

La The World Orchestra, integrada per músics de 50 nacionalitats i dirigida pel valencià Josep Vicent, va oferir un concert a l'Auditori de Galícia. Els participants, segons l'organització varen ser unes 800 persones.

A l'acte de la inauguració, Federico Mayor Zaragoza va assegurar que "ha arribat la rebel·lió dels éssers humans" contra els mercats que "pretenen uniformitzar" la societat, en detriment de la justícia social i dels drets democràtics. "Hem guardat silenci quan no devíem", va retreure Mayor Zaragoza, en relació amb la postura de la comunitat científica i acadèmica respecte als postulats dels mercats. Així, va criticar els que "devent i podent parlar no ho fan". Per això, va destacar que aquest Fòrum Mundial d'Educació "arriba en el moment oportú" per obrir "altres camins" en pro d'una educació que "alliberi",





perquè "cada ésser humà voli pel seu compte", enfront dels criteris de les borses i dels grans consorcis internacionals. En concret, va posar en contra de la despesa armamentística i contra "una guerra silenciosa que constitueix una vergonya col·lectiva", que va identificar amb la fam que pateixen "més de 1.000 milions de persones". Així mateix, Mayor Zaragoza va ressaltar com "el nucli" de la igualtat que "alliberarà" els éssers humans, la signatura de la Declaració Universal dels Drets Humans, que en aquest 10 de desembre compleixen 62 anys.

Per la seva banda, Xosé Manuel Beiras va fer una aposta per "la lluita i el combat cívic i social", alhora que va subratllar que Galícia és "un poble expulsat de la història fa diversos centenars d'anys", i que, segons va dir, "li queda un llarg camí" per tornar-hi.

Altres ponents varen destacar "el diàleg i la fraternitat" entre comunitats nacionals, després de destacar que un poble "no és només el que té aparells de poder instituits per governar-se". Moment en el qual va enumerar diversos pobles sense estat com els kurds, palestins, sahrauís, guaraníes o maputxes...

El president de la Fundació Cultura de Pau a Galícia i organitzador d'aquesta trobada, Manuel Dios, va fer un esment especial a l'escriptor xinès Liu Xiaobo per no poder ésser a Oslo per a recollir el Nobel de

la Pau "en representació de milions de persones". A més a més, va agrair a tots els que han ajudat per dur endavant aquesta iniciativa que segons va explicar, en un principi considerava "una bogeria", a causa de la complicació que suposava dur endavant aquesta empresa.

L'activitat proposada per STES Intersindical, a proposta de l'STEI i *El bé més preuat, la pau*, formada per una unitat didàctica, una guia i un CD-ROM animat, i que vaig presentar, va ser rebuda pels participants amb molta satisfacció, va interessar molt i es va establir un bon diàleg.

Es va reunir el Consell Internacional del FME, al qual vaig assistir en representació d'STES Intersindical, com a membres que som des del començament dels Fòrums Mundials d'Educació, i es va tractar, entre altres temes, la composició, organització i funcionament del futur Consell Internacional, així com de la secretaria executiva del Fòrum, la coordinació de la qual anirà a càrrec d'una persona d'STES Intersindical.

Un segon punt va ser l'organització de l'agenda del Fòrum de Dakar, el febrer de 2011. Es va senyalar una reunió preparatòria per al 5 de gener, via videoconferència, on s'anomenaran les persones que hi aniran en nom del CI.

A proposta d'STES Intersindical es va afegir a la declaració del Fòrum, una condemna al Govern espanyol per no atorgar visats a persones invitades al fòrum, perquè eren de l'Àfrica Subsahariana i de Colòmbia. D'altres hi varen poder assistir, malgrat els obstacles posats pels consolsats.

També en nom d'STES Intersindical vaig proposar que a l'agenda de Dakar s'hi inclogués la preparació d'una discussió i declaració sobre l'Educació com a DRET i no com a servei i mercaderia, ja que després de l'Informe Pisa, es ressalten els resultats de Xina i de Corea, però no s'explica a costa de què ni es parla de l'explotació dels obrers. Per a això educam i formam? □

Reconeixement a l'STEI i a Ensenyants Solidaris

MINISTERI D'EDUCACIÓ DE GUATEMALA
SINDICAT DE TREBALLADORS DE L'EDUCACIÓ DE GUATEMALA (STEG)
ASSEMBLEA NACIONAL DEL MAGISTERI (ANM)

SINDICAT DE TREBALLADORES I TREBALLADORS, INTERSINDICAL DE LES ILLES BALEARS (STEI-i)
ONGD ENSENYANTS SOLIDARIS
SENYORS I SENYORES,

Rebeu la més fraternal i solidària salutació del Ministeri d'Educació de Guatemala i del Sindicat de Treballadors i Treballadores de l'Educació de Guatemala (STEG). Vos desitjam l'èxit en les vostres feines sindicals i de solidaritat amb els països d'Amèrica i Àfrica.

Per mitjà de la present volem agrair-vos els DOTZE ANYS DE SOLIDARITAT I COOPERACIÓ AMB EL MAGISTERI DE GUATEMALA, perquè des de 1999 fins avui heu vingut impartint tallers psicopedagògics als i a les mestres dels diferents municipis i departaments del nostre país, cosa que ha vingut a enfortir i millorar la tasca educativa de diverses comunitats, en benefici dels nins i nines de Guatemala.

També volem reconèixer i agrair que, en dotze anys de cooperació, han estat ja 324 els participants voluntaris que, prèvia preparació en seminaris en la vostra comunitat, heu enviat al nostre país. Han realitzat tallers per als nivells d'educació preprimària, primària i secundària que han servit per a fer canvis favorables dins les aules, tant amb els nins i nines com entre professors, professores i autoritats educatives,



comprement a més de 7.000 mestres, de més de 100 escoles públiques, enfocant temes com l'atenció del medi ambient, l'ensenyament de l'idioma, de les ciències, de la matemàtica, elaboració de materials didàctics, tractament de necessitats educatives especials, etc., però sobretot, per impulsar una educació participativa, alliberadora i per al desplegament social.

També és important ressaltar que ens heu dotat de materials didàctics com són llibres, cartells, DVD, però més que això, ens heu dotat de la capacitat per a elaborar recursos didàctics amb materials de rebuig de les nostres

pròpies comunitats, els quals han vingut a facilitar els processos d'aprenentatge i ensenyament d'acord amb els nous enfocaments pedagògics.


D'altra banda, hem d'agrair-vos haver permès que alguns dels nostres docents hagin pogut participar en diferents tallers de formació econòmica, política, sindical, laboral i cooperació per al desplegament, tant en l'àmbit nacional com en l'inter-nacional, la qual cosa ens ha permès conèixer noves maneres d'enfrontar, transformar i resoldre els nostres conflictes laborals i socials.

Vos devem un reconeixement, perquè en aquests dotze anys heu executat un model de cooperació de crítica contra les accions del neoliberalisme, que han vingut a afectar els països més desfavorits, participant al costat de nosaltres en una lluita per a denunciar i eliminar els processos de desigualtat social i les relacions injustes de l'intercanvi social i econòmic, demostrant amb això una cooperació de solidaritat internacional que ha donat força a les organitzacions socials locals que lluiten per la transformació del model econòmic d'explotació que ha




imperat abans de l'arribada de la social-democràcia.

Per tot l'anterior, MIL GRÀCIES, COMPANYS I AMICS DE STEI i D'ENSENYANTS SOLIDARIS, en particular a vosaltres, Pedro Polo Fernández i Juan Luis Rodríguez Recio, per haver-nos permès enganxar-nos a la recerca d'una educació justa, democràtica i humana i cap a la recerca d'una societat amb llibertat, igualtat i solidaritat, per mitjà d'una cooperació no tutelada i sense compromisos, d'una cooperació no condicionada, sinó d'una cooperació fraternal i solidària, d'igual a igual. □



SINDICATO DE TRABAJADORES DE LA EDUCACIÓN DE GUATEMALA



Ministerio de Educación Guatemala

MINISTERIO DE EDUCACIÓN DE GUATEMALA -MINEDUC-

EL SINDICATO DE TRABAJADORES DE LA EDUCACIÓN DE GUATEMALA -STEG-

OTORGA EL PRESENTE


DIPLOMA DE RECONOCIMIENTO Y AGRADECIMIENTO

A:


SINDICATO DE TRABAJADORES DE LA ENSEÑANZA DE LAS ISLAS BALEARES -STEI- INTERSINDICAL

Y ONGD ENSENYANTS SOLIDARIS


POR: DOCE AÑOS DE COOPERACIÓN FRATERNAL Y SOLIDARIA PARA CON LA EDUCACIÓN PÚBLICA DE GUATEMALA




Lic. DENNIS ALONZO MAZARIEGOS,
MINISTRO DE EDUCACIÓN



GUATEMALA, 27 DE OCTUBRE DE 2010.



Prof. JOYIEL ACEVEDO AYALA
SECRETARIO GENERAL STEG



Impressions a la tornada del Perú

Josefina Villena,

<http://menorcaperu.blogspot.com>

A la tornada d'un viatge d'aquestes característiques, normalment les vivències estan impregnades d'aspectes subjectius; tot i així m'agradaria exposar les impressions "quasi" objectives que m'ha deixat en el seu conjunt l'experiència de cooperació educativa al Perú.

En primer lloc, m'agradaria expressar la satisfacció produïda en comprovar que m'havia trobat amb una realitat amb més arrels comunes de les que em podia imaginar i que tenen a veure amb la nostra història compartida durant segles. Una important mostra de la semblança entre ambdues realitats és la possibilitat de poder comunicar-nos d'entrada en un idioma comú. A partir d'aquí, tot es fa més fluït i entenedor. Què és el que m'ha deixat aquesta experiència? Què puc aportar als professors que vulguin anar a cooperar al país andí?

La importància de poder viure una experiència de cooperació educativa llatinoamericana és la de descobrir que tenim una herència cultural comuna i, a pesar de les diferències pròpies de cada entorn, els mestres d'aquí i d'allà tenim les mateixes incerteses davant problemes que són comuns als reptes que ens imposa el món actual. Hem de cercar solucions també comunes, que tenen a veure, a grans trets, amb:

- Com fer front a les conseqüències educatives de la crisi estructural del sistema capitalista que ara ens afecta a tots, encara que amb diferents matisos. Els mestres peruans han de lluitar prioritàriament amb les conseqüències de la malnutrició infantil provocada per la pobresa que afecta la gran majoria de la població educativa.
- Com incidir metodològicament en el medi escolar sobre els greus problemes ambientals creats per l'escalfament del planeta, que ha empobrit el camp i provocat aglomeracions a les grans ciutats i com crear consciència als alumnes i les famílies sobre el repte de la soste-

nibilitat. Els mestres peruans consideren prioritària aquesta problemàtica a causa dels greus problemes causats per la desforestació, les constants sequeres i inundacions i les noves plagues aparegudes. També la consideram prioritària en el nostre context balear: esgotament de recursos naturals, contaminació de l'aigua, especulació territorial, depredació de flora i fauna, impacte ambiental del turisme, etc.

- Com està impactant tot això a les poblacions, a l'esser humà: les grans migracions que provoca aquest fet. Les famílies s'han vist obligades a desplaçar-se del camp a la ciutat, o de l'hemisferi sud cap a l'hemisferi nord. Impacte vital col·lectiu sobre les diverses comunitats afectades que s'han vist obligades a deixar-ho tot. Al nostre medi ens afecta com a país receptor de famílies immigrades. Ja hem conegut tots les grans conseqüències que ha tingut la seva arribada al nostre medi escolar.
- La diversitat cultural i lingüística com una riquesa: com incloure transversalment l'educació intercultural com a resposta a l'arribada de fillets provinents de les cultures autòctones –en el cas del medi peruà- i estrangeres, al nostre. Com incloure les llengües pròpies dels alumnes al currículum escolar. Establir relacions entre l'educació per al desenvolupament sostenible (impacte ambiental) i l'educació intercultural (impacte humà).
- La gran crisi econòmica que tots estam patint i les seves conseqüències en l'educació; en aquest punt crec que els mestres peruans tenen més consciència dels efectes que la crisi capitalista planetària ha produït a les aules -i tot el que encara està per arribar-hi-, que no tant al nostre medi. Com que allà la crisi econòmica és estructural des de fa segles –atur, pobresa, delinqüència, malnutrició- els mecanismes de defensa estan més que consolidats. Els mestres saben que no poden baixar la guàrdia davant



la penetració i depredació de les multinacionals, interessades bàsicament en la mineria i en l'exploració infantil.

- La desmotivació provocada pel poc reconeixement del professorat a tots els nivells. Dins l'escala social, els professors peruans estan molt poc valorats i mal considerats; crec que aquí no fa falta demostrar la semblança entre ells i nosaltres. S'ha de destacar una diferència: saben que el model finlandès, per exemple -on els mestres sí que estan socialment valorats- no els serveix com a referent per la impossibilitat de comparar ambdues realitats.
- Visitant els centres, he pogut comprovar que el comportament i els interessos dels fillets són idèntics a una i a altra banda. Tant aquí com allà el futbol, per exemple, està considerat com l'element màgic cohesionador de les cultures a l'hora del pati. Emperò, sí que he trobat una trista i gran diferència: els alumnes peruans són fillets treballadors en la seva gran majoria i estan lluitant pel seu reconeixement com a força de treball productiva. En general, rebutgen la invisibilitat a la qual estan sotmesos actualment i necessiten ser considerats com a tals, com a fills que treballen per ajudar a les seves famílies però, en condicions dignes de feina. Quina va ser la meua sorpresa quan vaig comprovar que fins i tot hi ha ONG que defensen el treball infantil, en bones condicions. En tot moment em vaig demanar: Què passarà pel cap d'un fillet treballador?

Aquests i molts d'interrogants, més encara, donen voltes pel meu cap. I és que quan es viu una experiència d'aquest tipus, crec que la consciència que tenim del món que ens envolta s'expandeix molt i ens obliga a pensar més en l'altre, a situar-nos en la seva crua realitat i a tractar de repensar quines sortides trobaríem tots plegats.

Quant a formació del professorat, també hi ha una gran diferència: els mestres peruans que he tingut l'oportunitat de conèixer mitjançant l'STEI a través de l'IPP (Institut de Pedagogia Popular) per manca

de suport estatal, s'han hagut d'organitzar en xarxes formades pels CAD (Cercles d'Autoformació Docent) per tot el país. Cada coordinador rep la pertinent formació a la ciutat de Lima i, en el seu temps lliure, reverteix la formació rebuda a la resta de companys de la seva zona, creant uns vincles basats en molta comunicació, solidaritat i cooperació, que consider bastant destacables. Aquesta seria una excel·lent idea per a captar-la i dur-la a terme adaptada al nostre medi.

Què significa cooperar? La cooperació o més aviat el codesenvolupament, ja no és una abstracció, té rostre humà amb nom propi, es fa a través dels cooperants amb moltes inquietuds de recerca, d'intents d'entendre realitats distants i d'entorns culturalment interpel·lants, com és el cas de la realitat peruana, tan implicada en la nostra història i en la nostra cultura.

Trobar-se companys i companyes de diferents latituds amb inquietuds semblants li dóna una dimensió enorme a la relació de codesenvolupament i d'amistat entre pobles, superant els prejudicis de pensar que es tracta d'una nova forma de colonització, o una manera paternalista de tornar el que els hi hem tret, o de justificar excedents d'acumulació fent assistencialisme als països pobres. L'opció manifesta ha de ser voluntària, generosa, transparent i plena d'empatia. Tots estam aprenent, els intercanvis no són per ensenyar sinó per continuar aprenent. No és un element per a suplir deficiències, sinó de necessitat d'entendre formes de mirar el món, altres formes de fer-nos més humans, altres referents ètics de la condició humana. Hi ha d'haver contagi afectiu.

Vull expressar tot el meu agraïment a l'ONGD Ensenyants Solidaris per haver-me posat en contacte amb l'IPP i haver pogut desenvolupar aquesta tasca que m'ha fet créixer com a persona i com a professional sensibilitzada amb el món educatiu actual i m'agradaria engrescar a tots els professors que vulguin continuar cooperant amb aquest gran país.

Per a més informació, visiteu la pàgina web: www.ipp-peru.com □

Parlem de competències bàsiques

Pere Alzina Seguí

Els processos de globalització i de mundialització de l'economia generen noves exigències formatives que difícilment poden tenir resposta en els sistemes educatius de caire tradicional. Si la societat canvia, els sistemes educatius han de canviar, tot i que no tots els canvis són positius ni van en la direcció d'una major redistribució de la riquesa ni d'una major justícia social.

Les necessitats directament i indirectament derivades d'aquesta situació han propiciat que els sistemes educatius s'hagin d'anar adaptant a una formació més exigent, a una formació capaç de donar noves respostes a un món canviant i a un marc progressiu d'incertesa. Mai tant com ara no ha tingut tanta validesa l'aprenentatge al llarg de la vida; l'aprenentatge permanent ha passat a ser una necessitat i, fins i tot, una obligació i la formació inicial s'ha d'adaptar a nous paràmetres: ensenyar a pensar de maneres diferents a com hem pensat fins ara, tot un nou paradigma racional que ha d'anar acompanyat d'un nou marc ètic que faci possible la superació de les desigualtats.

En aquest marc és on inserim el concepte de competències bàsiques: un marc europeu globalitzat que pretén dotar d'eines i estratègies els seus ciutadans per a fer front a aquests nous reptes. Les anomenades competències



bàsiques són aquell conjunt de coneixements, habilitats, estratègies, actituds i aptituds que hom hauria de poder utilitzar en situacions contextualitzades per a resoldre problemes complexos de la vida quotidiana.

Quan parlem de competències bàsiques ens referim, per tant, a la necessitat de saber què fem, com ho fem, en quin context ho fem, quins resultats obtindrem i com podrem millorar-los. Parlem d'ensenyar a pensar de manera reflexiva, autònoma, conscient, ordenada i sistemàtica. Les competències considerades bàsiques han de ser aquelles que permetin a hom professionalitzar-se i especialitzar-se en un camp determinat del coneixement i de l'activitat humana, és a dir, les competències bàsiques han de fonamentar la base sobre la qual es construeix un saber fer i un saber estar.

Les competències bàsiques recollides en la legislació espanyola són vuit i afecten i condicionen diferents camps del coneixement. Ser competent, de manera resumida i exemplificada, voldria dir:

- La capacitat d'usar i comprendre textos orals, escrits i audiovisuals en situacions reals de comunicació; implica usar l'escriptura com a eina per estructurar el pensament, implica usar una llengua estrangera en situacions quotidianes de comunicació... (competència lingüística i audiovisual).
- Implica valorar, reconèixer, comprendre, apreciar i usar tot tipus de manifestacions culturals i artístiques dels humans, al llarg de temps i en l'actualitat (competència artística i cultural).
- Implica aprendre a cercar, captar, seleccionar, registrar, processar i comunicar informacions diverses de manera entenedora per a tothom (competència en el tractament de la informació i competència digital).
- Implica l'ús del pensament lògic matemàtic per elaborar informació, interpretar-la, comunicar-la i resoldre problemes complexos (competència matemàtica).



- Implica ser conscient del que s'aprèn i de com s'aprèn, de quines són les nostres virtuts i els nostres defectes; de quin és el camí que hem de seguir i amb quins entrebancs ens podem trobar (competència d'aprendre a aprendre).
- Suposa ser capaç de generar idees i projectes, posar-les en pràctica, planificar-les i avaluar el seu impacte; implica tenir una actitud positiva cap als canvis, implica ser capaç d'imaginar, construir noves realitats... (competència d'autonomia i iniciativa personal).
- Implica gaudir i tenir cura del medi que ens envolta, de la necessària interdependència entre els fets i fenòmens; implica gaudir i tenir cura de la salut personal i col·lectiva i mostrar actituds de respecte i tolerància vers totes les persones (competència en el coneixement i la interacció amb el món físic).
- Implica comprendre, inserir-se i millorar la realitat social que vivim; implica aprendre a cooperar, a conviure i a exercir la ciutadania democràtica en un món obert, canviant i plural (competència social i ciutadana).

Les implicacions que suposa el concepte de competència ens brinda una altra oportunitat per millorar la pràctica educativa, per reflexionar sobre què fem i com ho fem i



per introduir els canvis necessaris per a millorar els processos d'ensenyament i aprenentatge. Per tant, aprofundir en el treball per competències, concretar-les en activitats complexes, materialitzar-les en projectes compartits en un centre i inserir-les en contextos reals, propers i significatius és un repte interessant ja que necessitam formar persones reflexives, persones capaces de posar-se al lloc d'altres i d'entendre realitats diferents, pensaments divergents i actituds variades. Necessitam persones capaces de deixar-se il·lusionar per la incertesa, capaces de sorprendre's i admirar-se per la interrogació científica, capaces de motivar-se pels dubtes rellevants, per les preguntes que corquen el nostre intel·lecte; persones capaces de deixar-se sobtar per l'imprevist, per la pregunta impertinent o incòmoda, per la qüestió arriscada i colpidora.

La incorporació del concepte competència ens pot permetre aprofundir en un model de persona capaç de pensar per si mateixa, capaç de gestionar informació, d'interpretar-la... d'oferir alternatives. La complexitat del món actual necessita de persones amb capacitat de gestió, amb capacitat d'il·lusionar, amb capacitat de teixir complicitats per a anar construint noves xarxes socials, cooperatives i solidàries, conscients i implicades en la consecució del benestar comú. Aquesta seria el vessant ètic del coneixement, sense el qual és inconcebible qualsevol tipus de reforma.

La complexitat del món, les seves desigualtats, els desequilibris i els problemes que hem generat necessita de persones que arribin a pensar de manera totalment diferent a com hem pensat fins ara; necessitam persones amb capacitat d'anàlisi global i acció local.

Alhora també necessitam persones capaces de gestionar grans quantitats d'informació, transformar-la en coneixement i construir saviesa; necessitam persones capaces de generar pactes, acords, entesa i comprensió.

El treball de les competències ens ofereix una altra oportunitat, una nova oportunitat per a repensar, millorar i engrescar-nos en la nostra feina, però necessitam calma, estabilitat legislativa, autonomia de centre i sobretot confiança: per educar necessitam confiança amb nosaltres mateixos, necessitam confiança per part de la societat, necessitam confiança per part de les administra-



cions, necessitam confiar en les capacitats de les persones que aprenen... Només amb confiança i des de la confiança serem capaços d'innovar; no podem oblidar que sense innovació no avançarem, sense innovació no resoldrem cap dels importants problemes que ens envolten i la innovació ens porta les evidències que necessitam per a avançar.

Revisar què fem, constatar el que ja fem en la direcció correcta, aprendre del que fem entre tots i proposar millorar, progressivament, tot allò que necessita ser canviat, que ja no s'ajusta a les noves realitats, que ja no obeeix als importants reptes que tenim plantejats. Amb il·lusió, amb optimisme, sense presses però sense pauses.

Avançar cadascú a partir de la pròpia realitat; tothom té una història que ens condiona; necessitam partir del que som per a avançar; no partim de zero ni podem fer tots els mateix; som diferents i, per tant, necessitam reconèixer aquesta situació com a punt de partida; ja n'hi ha prou de processos uniformitzadors, on tothom ha de fer el mateix al mateix moment. Això es pot aplicar a totes les nostres aules i als nostres processos formatius, tant inicials com permanents.

Si la diversitat és un valor, fem-lo tangible; deixem que les persones pensin i actuïn, deixem que s'obrin camins múltiples, que dissenyin els propis itineraris, sense estar sempre dient el que s'ha de fer; obrim portes, deixem-les obertes, rompem esquemes, valorem l'heterogeneïtat; cerquem complementaritats més que contradiccions, acords més que desencontres.

Els centres educatius han de dissenyar situacions riques, complexes i variades que permetin posar en joc els coneixements, les habilitats i procediments i els valors i actituds capaços de resoldre, de manera satisfactòria, un determinat problema, dubte o qüestió rellevant.

Necessitam ser conscients que l'única tasca rellevant d'un centre educatiu és cercar situacions d'ensenyament i aprenentatge que ens permetin ensenyar i aprendre millor a tots i cadascun dels alumnes; qualsevol tasca que no vagi en aquesta direcció serà irrellevant.

Necessitam tenir clar que totes les tasques que dissenyem han de permetre la reflexió continuada sobre per què fem

allò que fem, com ho fem, quins errors cometem, com els podem resoldre o evitar i com podem seguir millorant i aprenent. És a dir, resoldre situacions complexes, on posar en joc els nostres coneixements, procediments i actituds bàsiques, identificar els nostres objectius, proposar les línies d'acció i avaluar-ne els resultats.

Necessitam ser conscients i protagonistes dels propis processos d'aprenentatge, necessitam assumir la responsabilitat d'aprendre i, per tant, necessitam ensenyar i educar persones conscients dels seus processos d'aprenentatge, responsables del que han de fer, sense necessitat d'insistir-hi contínuament. Tot plegat un conjunt de reptes interessants, engrescadors i complexos.

Però no partim de zero; l'experiència acumulada és molta i no es pot menystenir. Les competències bàsiques esdevenen una nova formulació i concreció basada en una extensa i variada experiència d'innovació educativa que no es pot deixar de banda i que només aprofundint-la podrem avançar en la direcció adequada. Són molts els exemples que avalen la nostra hipòtesi:

- Els processos de normalització del català a les escoles van incorporar una didàctica fresca i innovadora, que va aconseguir somoure els fonaments de la dictadura. El coneixement de la nostra llengua i de la nostra cultura van donar una empenta a la renovació educativa; en tenim experiència; cal aprofitar-la, actualitzar-la.
- El disseny i treball per racons a l'educació infantil que van permetre el foment de l'autonomia personal i dels hàbits bàsics i rutines.
- La introducció del plantejaments constructivistes en l'ensenyament i aprenentatge de la llengua escrita van suposar un salt qualitatiu que va permetre valorar el coneixement dels nostres fillets i filletes; cal seguir en aquesta direcció i consolidar l'enfocament comunicatiu.
- També van descobrir que el pensament matemàtic es pot educar a partir dels processos de reflexió sobre la realitat; noves perspectives i noves il·lusions per a aprofundir en la concepció que els fillets i les filletes saben molt i poden aprendre encara molt més.



- També vàrem incorporar els processos reflexius a partir del projecte filosofia 3-18, que ens ajudà a repensar com pensam i a pensar millor, generant comunitats d'aprenentatge, comunitats que comparteixen i construeixen el coneixement. Necessitam seguir aprofundint en aquesta direcció.
- Paral·lelament vàrem aprendre a crear com Picasso, com Miró, com Kandisky, rompent la realitat, construint-ne de noves, imaginant un món millor. L'educació artística, musical i l'art dramàtic van entrar a les aules i van capgirar la imatge de les ombrívols aules; van rompre esquemes, van trasbalsar les parets i van tirar portes, murs i barreres.
- Mentre, anàvem acollint les persones amb discapacitats, ens obríem a noves realitats, dissenyaven nous models per a aules cada vegada més heterogènies i aprengueren a valorar, com mai, la diversitat humana. Poc a poc, van fer el mateix amb les persones procedents d'altres llengües i cultures. Seguien obrint portes, trencant estereotips, imaginant noves realitats...
- També van aprendre a viure, expressar-se i emocionar-se a través del cos, gaudint de l'expressió i del moviment lliure a partir dels plantejaments derivats de la pràctica psicomotriu.
- Els tallers de tots tipus es van introduir en l'aprenentatge actiu, fent bona la idea que s'aprèn fent i reflexionant sobre com es fa.
- El treball per projectes ha suposat un avanç molt rellevant per a consolidar processos d'aprenentatge reflexius i complexos. Aprofundir en aquesta línia ens portarà moltes satisfaccions, en comprovar que saben els fillets i les filletes.
- Lligat al treball per projectes ens trobam amb l'aprenentatge cooperatiu, una fita irrenunciable que ens ha de permetre consolidar comunitats d'aprenentatge, desenvolupar el sentit de pertinença a un col·lectiu i establir vincles afectius i emocionals.
- Necessitam també aprofundir en la gestió dels grups heterogenis, des de perspectives multiculturals i inclusives.
- Igualment, necessitam aprofundir en la consolidació i desenvolupament del coneixement científic; necessitam seguir reflexionant i aprenent sobre el món. Algunes experiències portades a terme són realment molt rellevants.
- I molts plantejaments més: la reflexió ètica i moral; els processos d'aprenentatge significatiu i l'establiment de relacions entre conceptes; construir coneixement a partir dels debats i les discussions a classe; l'aplicació del concepte d'intel·ligències múltiples, les capacitats diverses, la varietat d'estils d'aprenentatge; l'educació emocional i afectiva; l'aprenentatge de la participació en processos de gestió democràtics; l'acció tutorial; l'ambientalització dels centres, la personalització dels espais, la construcció d'espais de benestar...

Aquests i molts altres plantejaments ens permetran afrontar el nou repte amb garanties; voler oblidar o no tenir en compte aquest bagatge és un greu error. Pensar que cal començar de nou és un despropòsit. Pensar que quan parlem de competències parlem de conceptes absolutament nous és, en el fons, una nova manca de confiança en el professorat.

Aconseguirem millorar si som conscients d'allò que tenim, d'allò que fem bé i d'allò que necessitam consolidar, ampliar i introduir. Però no ens podem enganyar, cal estar atent a allò que ens volen vendre i necessitam aprendre a dir no a determinades propostes editorials, a determinats plantejaments que pretenen deixar-nos sense iniciativa, a determinades exigències de caire purament administratiu i burocràtic que acaben emmetzinant l'ambient de treball.

Necessitam aprendre a dir no amb respecte i des de la col·laboració i la responsabilitat, no des de la deixadesa o el rebuig sense plantejar alternatives viables, sinó des de la participació activa i responsable: ja n'hi comença a haver prou de fitxes i llibres de text; ja comença a ser hora que entenguem les noves tecnologies de la informació i de la comunicació com a mitjans per a aprendre. no com a objectius d'aprenentatge en si mateixos; ja comença a ser hora de dir prou d'activitats descontextualitzades, buides de contingut, activitats d'omplir buits, quaderns Rubio i altres; ja n'hi ha prou de convertir els llibres de text en llibres digitals que fan les mateixes acti-



vitats sense sentit però a l'ordinador. Ja és hora de capgirar inèrcies, supersticions i eradicar plantejaments educatius absolutament superats i invalidats per la recerca. I podem dir prou, perquè som capaços de fer molt més, perquè mereixem la confiança per a avançar i disposam de l'experiència per a fer-ho.

Tenim evidències d'allò que funciona, tenim proves fafants de quines són les línies que donen millors resultats:

La investigació organitzacional (efectivitat escolar) ha demostrat que la cultura i la comunitat escolar, així com la conducta col·lectiva dels mestres, administradors i pares, poden marcar importants diferències en el que els estudiants aprenen. És molt important que es prenguin acords escolars totals sobre el que s'ha d'ensenyar, la forma en què s'ha d'ensenyar i la manera en què les persones s'haurien de relacionar entre elles. La qualitat de l'ensenyament i de la comunitat professional de les escoles és més important que la quantitat de diners que s'inverteixen en construcció, llibres o materials didàctics.

Un millor comportament i un aprofitament més elevat es relaciona amb aspectes organitzacionals socials de l'escola, com el grau de caràcter distintiu de les escoles, el grau que els mestres compartien actituds en comú i el grau de comportament consistent amb els seus alumnes'.



Les escoles en què els mestres comparteixen valors i una visió en comú i on han creat una comunitat professional de col·laboració caracteritzada pel diàleg i per un sentit de pertinença produeixen un major aprenentatge estudiantil que aquelles escoles on les relacions són més formals i contractuals.

Per tant, el concepte de competència afecta els continguts, com s'ensenyen i prioritzen, els aspectes metodològiques i els criteris d'avaluació i suposen un replantejament de l'escola. El concepte de competència afecta tres elements fonamentals en qualsevol centre:

- La formació, una formació contextualitzada a les necessitats del centre, de qualitat, obligatòria en horari lectiu que permeti l'experimentació i la posada en pràctica d'innovacions.
- La reflexió, capaç de qüestionar allò que fem de manera continuada per a assegurar que milloram; compartir les nostres reflexions amb els companys, assegurar el treball conjunt i la coordinació d'esforços, recursos i finalitats.
- L'organització. La característica diferencial de les escoles és la seva organització: una organització horitzontal (de tots els professors que imparteixen assignatures en un curs concret) i vertical (de les diferents àrees i la seva progressió al llarg del cursos escolars), més una coordinació de tots els suports amb els respectius professors tutors i d'àrea.

Tota la resta de qüestions i d'elements lligats al concepte competències, són qüestions supèrflues, inclosos aspectes com el model concret de programació o els seus elements, la forma concreta d'una determinada concreció curricular o el grau de formalitat en la redacció dels objectius. Si ens centram exclusivament en aquestes qüestions és molt possible que perdem de vista allò que és important: la creació d'un clima escolar favorable per a la millora del procés d'ensenyament i aprenentatge; assegurar un clima asserenat, afectuós i segur (amb mesures de control clares) que permeti la millora dels resultats acadèmics i dels processos d'atenció a les necessitats dels alumnes i el treball cooperatiu de professors i alumnes. □

1 Veure LEE, V. E. i SMITH, J. B (1996): *Collective responsibility for learning and its effects on gains in achievement or early secondary school students*. American Journal of Education; pàg. 103-146.

Com contribueix l'hort escolar a l'adquisició de les competències bàsiques

Celso Calviño Andreu i Jerònia Sampol Fornés

*“Les coses no s'expliquen, se senten”
Elise Freinet*

A manera d'introducció

Des de fa bastants anys, molts dels docents adscrits a l'educació primària, tenim clar que seguir solament la metodologia del llibre de text com a única eina vàlida per a l'ensenyament de les matèries, no és la via més adient si desitjам que l'alumnat adquireixi una formació molt més completa i adequada a la complexitat del nostre temps. Per això, empram altres metodologies alternatives que a més de ser molt més motivadores ajuden a l'adquisició de les competències disciplinars i de forma més general a les bàsiques.

Avui no basta adquirir uns determinats conceptes, sinó que és necessari saber transmetre'ls i aplicar-los en qualsevol altre context de la vida quotidiana. Ara bé, sabem i tenim molt present que en tot aprenentatge són necessaris uns conceptes bàsics, ja que sense ells és impossible poder aplicar altres estratègies. Per tant, cal remarcar que els continguts conceptuals són imprescindibles, s'han d'aprendre però sempre i quan l'aprenentatge sigui el més significatiu possible, això és, que siguin integrats en la xarxa conceptual que l'alumne posseeix i que a la vegada siguin extrapolables a altres situacions o quan l'alumne ho necessiti. Tots sabem que sense coneixement no hi ha competències. Amb el cas específic que ens ocupa, amb el treball a l'hort, veurem que l'adquisició de les competències bàsiques és factible.

Les competències emmarcades dins l'experiència de l'hort

Què entenem nosaltres per competència? Creim que és la capacitat que té un alumne per aplicar el seu potencial, el seu coneixement, tot allò que ha après o experimentat en una determinada ocasió davant

qualsevol problema que sorgeixi o se li plantegi en un lloc i en un moment donat. O sigui, que tot el que s'aprèn en una determinada disciplina escolar, s'ha de poder aplicar en qualsevol altra i, fins i tot, en qualsevol moment o circumstància de la seva vida. No val aprendre o adquirir un contingut sense que estigui emmarcat dins un camp de continguts molt més ampli. Nosaltres en el tercer cicle de l'educació primària, per exemple, treballam de forma globalitzada i integradora els projectes o centres d'interès, així com l'hort, les sortides, l'estudi del barri, el paisatge i l'orientació...

Els continguts conceptuals, dins el marc competencial tenen molt a veure amb el "saber", els procedimentals amb el "saber fer" i els actitudinals amb el "saber estar", però tots ells treballats de forma globalitzada. Veurem com en el treball a l'hort, tots aquests continguts es treballen didàcticament de forma integrada, fet imprescindible per aconseguir una base competencial.

Indubtablement, en aquest article, no podem explicar de forma exhaustiva tots els objectius que es plantegen en el treball a l'hort i la relació que



tenen amb les competències bàsiques i específiques, però sí que en tractarem alguns com a exemplificacions.

Desenvolupar les competències lingüístiques

Aquest objectiu és constant en tot el procés de l'experiència, en forma oral quan s'elabora per part de tot l'alumnat el pla de feina, es debaten les pautes que s'han de seguir, els comentaris i reflexions que constantment fan, els debats sobre les observacions dutes a terme, les exposicions orals sobre la feina realitzada, els comentaris i deduccions que s'han fet... També quant a l'expressió i comprensió escrita queda reflectit tot allò que s'ha parlat a classe en el quadern d'hort i en la fitxa que es fa de cada planta. Molts dels comentaris i debats s'escriuen a la pissarra, segons l'acord al qual s'ha arribat quan s'ha finalitzat o s'han posat en comú les conclusions. El llenguatge oral i escrit és la base i és present en tota l'experiència. A més, el treball en petit grup per elaborar unes normes de comportament està també relacionat amb la competència social i ciutadana.

Utilitzar la iniciativa personal, la curiositat, l'interès i la creativitat en l'aprenentatge

Una altra competència comunicativa (competència artística i cultural) que es treballa de forma permanent a l'hort i molt relacionada amb tots els continguts, és la que es refereix a les activitats i

feines realitzades a l'àrea de plàstica. Es fan murals de l'hort, de les plantes que hi ha sembrades, de les esquematitzacions i mapes conceptuals, dibuixos de les parts de les fulles, dels diferents contorns, de cada part de la planta... Durant tot el procés es potencia la creativitat, la curiositat i la imaginació, quasi sempre producte de l'observació que es duu a terme en l'anada a l'hort tant amb el grup classe o amb petit grup, com



individualment. Constantment sorgeixen preguntes que s'han de contestar, com per exemple, si una planta creix més que l'altra, si està girada cap al lloc de més llum o ombra, per què no es poden sembrar les mateixes plantes a la mateixa pastera (cultiu rotatiu)...

Adquirir la competència matemàtica a través del treball a l'hort



Durant tot el treball a l'hort es duen a terme activitats i exercicis matemàtics que es plantegen per la necessitat de donar solució a problemes que van sorgint. Aquests consisteixen en aplicacions pràctiques i reals. Les mesures de longitud, de pes i de capacitat s'empren constantment. Mesurar l'hort, saber el perímetre



i l'àrea que ocupa, les dimensions de les pasteres, pesar els productes que es recullen, pesar els ingredients quan fem les coques, mesurar la quantitat d'aigua emprada per regar, plantejar i resoldre problemes, elaborar gràfics i interpretar-los i confeccionar plànols són algunes exemplificacions relacionades amb l'adquisició de la competència matemàtica, ja que, com es pot veure, sempre es parteix de la realitat immediata.



Implicar-se en la millora del seu entorn i fer-ne un ús sostenible

L'experiència a l'hort no només es circumscriu a les plantes sembrades, sinó que està emmarcada i relacionada amb altres experiències que es complementen, com és l'anàlisi de l'entorn de l'escola. En el nostre cas, encara ara, podem veure com els camps dels voltants de l'escola són horts que es troben envoltats de grans edificis. Observar el paisatge antròpic i el poc que queda del rural, poder interpretar-lo i analitzar les causes que han provocat aquest canvi tan radical, fa que l'alumnat arribi a veure i comprendre la necessitat de conservar-lo. No és solament observar el que hi ha ara en el present, sinó deduir com era en el passat, la interpretació de l'entorn, l'anàlisi del que ho ha

produït permet fer deduccions molt més allunyades en l'espai i en el temps. Aquest objectiu està molt relacionat amb la competència bàsica referida al coneixement i la interacció amb el món físic.

Observar, comprendre i analitzar fets i fenòmens

Des del moment en què començam a preparar l'hort per a la sembra, l'alumnat comença a observar tot el que veu i que desperta el seu interès. Es comença pels animals i plantes silvestres que hi ha a l'hort, veure quins són els components abiòtics i biòtics que hi trobam; després de sembrar veure el procés de creixement de les diferents plantes, observar la tija, fulla, flor, fruit..., se segueixen els fenòmens meteorològics diaris i la influència que tenen sobre les

plantes de l'hort, s'analitza per què unes plantes tenen un desenvolupament diferent si estan sembrades en un lloc o altre de l'hort... Aprendre a observar és com aprendre a llegir, però en aquest cas les lletres, les síl·labes, les paraules i les frases són els elements individualitzats del paisatge, dels components de l'hort o de tot allò que es vulgui observar. L'observació dirigida o lliure segons el nivell és una tècnica que es transformarà en competència quan l'alumne ho pot aplicar a altres situacions i li servirà per comprovar o reflexionar sobre qualsevol aspecte de la vida.

Totes les observacions, estudis i deduccions dutes a terme durant l'experiència a l'hort estan molt lligades amb l'enfocament constructivista, és a dir, l'alumne aprèn nous conceptes quan els lliga amb els que ja posseeix, d'aquesta manera tot el que observa a l'hort ho té molt més fàcil d'entendre, ja que ho assimila molt millor que altres conceptes apresos només en el llibre de text que li són més abstractes i difícils de relacionar amb els conceptes que posseeix. Tot el que ha observat s'estructura amb mapes conceptuals o esquemes de claus, la qual cosa ajuda a estructurar el coneixement que a la llarga serà la base per a aplicar en nous estudis i situacions. Tot està relacionat amb la competència per aprendre a aprendre.

Observar, recollir i organitzar la informació



Aquest objectiu està molt relacionat amb l'anterior. Després de l'observació, d'haver llegit tot allò que es presenta davant els seus ulls és necessari recollir-ho per classificar-ho, comparar-ho i com a punt final ser capaç d'organitzar totes les dades recollides i d'aquesta manera donar un sentit a tot el que ha observat. El processament de tota la informació ajuda a establir unes passes que seran extrapolables a altres investigacions i observacions que es facin en altres contextes. El seguiment dels fenòmens atmosfèrics diaris, la seva influència en les plantes; pensem en les gelades i en els seus efectes. La confecció de gràfics els ajuda a entendre i interpretar millor els fenòmens naturals observats. Tot això ajuda a omplir el sac de la competència matemàtica i d'aprendre a aprendre.

Assumir el mètode científic a partir de l'experiència

Un dels fets importants en què ens trobam quan començam la feina a l'hort és la manca d'un vocabulari específic respecte a les tasques que es duen a terme, per això la primera passa és fer comprendre que en tota investigació i treball és necessari tenir un domini dels conceptes propis, així com també de les diferents parts de les plantes, com el nom dels animals observables. L'adquisició del vocabulari apropiat i adequat ajuda poc a poc a adquirir un llenguatge científic. Usar conceptes com pecíol, limbe, anvers, revers... en lloc de la simple denominació de



fulla, les parts de la flor, l'estudi de l'arrel i les seves parts, la tija... és una passa important en el domini del vocabulari científic. Investigar el nom científic, conèixer el nom vulgar, també és molt important.

El plantejament d'hipòtesis o problemes i cercar la seva verificació o solució ajuda a l'adquisició de competències. Fer-se preguntes o plantejar-se per què unes fulles cauen i altres no, veure què passa si una planta es rega o no, si està a un lloc de llum o en un altre més poc assolellat, en un lloc més humit o més sec. Tot són interrogants que han d'investigar i cercar respostes.

Utilitzar les noves tecnologies

Un dels objectius bàsics de tota experiència és la investigació lliure o guiada per part dels alumnes. En un món de la imatge és necessari que aquests coneguin i puguin treure fruit d'aquests mitjans, passar vídeos de plantes, dels animals de l'hort, de qualsevol altre tema relacionat amb les plantes és essencial per a una comprensió que sigui la més motivadora possible.

La labor investigadora per internet que es fa sobre les característiques de cada planta i animal, així com processar tota aquesta informació és una tasca present en tot el treball a l'hort. Elaboració de "power points" pels mateixos alumnes és una passa més dins aquest món de les noves tecnologies; l'ús, o millor dit el bon ús d'internet és una



manera original, motivadora i futurista de com aprendre molts de conceptes, ja que vénen explicats i exposats de diferents formes. L'ús de l'ordinador, en el treball a l'hort, és igualment com en moltes altres experiències una peça indispensable en el procés d'ensenyament-aprenentatge, ja que l'alumnat el té molt assumit en la seva vida quotidiana.

L'ús de la lupa binocular per observar petits animals o parts

d'una planta és un altre recurs molt motivador i que engresca l'alumnat. Hem de dir que hem d'aprofitar sempre animalets que trobam morts o plantes que s'han netejades de l'hort o una mostra de les plantes que hem sembrat per completar-ne l'estudi.

Totes aquestes activitats les podem incloure en la competència d'aprendre a aprendre i en la del tractament de la informació i competència digital.

Desenvolupar actituds responsables

La feina a l'hort requereix una implicació activa i constant per part del professorat i de l'alumnat, per això, és convenient establir unes normes de comportament. Aquestes han de ser elaborades i consensuades per tots, la qual cosa requereix dur a terme una sèrie de debats per arribar a un consens. Les normes giraran al voltant de tres eixos, el de les eines, el de la visita i feina a l'hort i el de la cooperació amb la resta d'alumnat de l'escola. Saber com han de dur les eines, com les han d'usar per a evitar accidents, tant a ells mateixos com als altres, és primordial. Anar pels caminols establerts i saber comportar-se correctament en tot moment és necessari. La feina en petit i gran grup es treballa constantment. Com veim, aprendre a cooperar, no tan sols entre nivells sinó també entre cicles, ajudar els més petits, aprendre a conviure, a respectar unes normes..., tot està molt relacionat amb la competència social

i ciutadana, així com amb la competència referida a l'autonomia i iniciativa personal.

Adquirir hàbits lligats a la vida, la salut, als recursos naturals i al medi ambient

Reconèixer la importància d'utilitzar adobs naturals a l'hort és fonamental de cara al seu futur; si el dia de demà vol tenir el seu propi hort, de fet alguns alumnes tenen una segona residència en el camp, per tant és un bon motiu per saber com han d'abonar la terra aprofitant les restes de la matèria orgànica que tenen a l'abast: herbes, restes de poda... i no emprar els adobs químics que a la llarga són perjudicials per a la salut. És molt apropiat i interessant aprendre a construir una compostera per produir l'adob necessari per a l'hort.

Un altre aspecte que hem de tenir present és la lluita biològica, això vol dir observar i conèixer alguns invertebrats i altres animals que tenen un paper important a l'hora d'evitar possibles plagues, si els eliminam amb insecticides a la llarga repercuteix de forma negativa sobre l'ecosistema i la salut. Per tant, estudiar i aplicar tècniques senzilles, com posar alguna ànnera pasturant per l'hort, serà una bona mesura per netejar de llimacs i altres petits animalons que són perjudicials per a les plantes sembrades a l'hort.

Amb la sembra d'hortalisses es





dóna una passa molt important en l'adquisició de bons hàbits de consum i alimentació, ja que en tot el procés es parla sobre la conveniència de mantenir una dieta sana i equilibrada. Els alumnes en són conscients quan recullen els productes de l'hort i elaboren ensalades i coques de verdura que hauran investigat demanant als seus pares o padrins les receptes pertinents.

Com veiem tot està molt lligat amb la competència en el coneixement i la interacció amb el món físic.

Valorar els éssers vius més pròxims a l'ésser humà

L'hort és un bon lloc per a observar els aucells. Poder construir una bassa farà que molts d'aucells hi vagin a beure i si a més, construïm un lloc adient per poder observar-los ajudarà a conèixer-los i a respectar-los. Estar en silenci per dur a terme una observació millor contribueix a adquirir tota una sèrie de valors molt importants en la formació personal. Igualment es poden observar molts de petits invertebrats i fer el seu estudi. Així com també alguns paràsits de les plantes. Aprendre a respectar els éssers vius és un dels principals objectius del treball a l'hort

A manera de conclusió

Indubtablement totes aquestes capacitats que s'han desenvolupades i refermades durant la feina a l'hort són extrapolables a altres situacions i a altres contextos diferents, que és el principal objectiu de les competències. El conjunt integrat de tot el que han après (conceptes), el que saben



fer (procediments) i com actuar amb l'entorn i amb els altres (actituds) són processos que els serviran per a tota la vida.

L'adquisició de les competències bàsiques els serviran per a saber afrontar els problemes i tenir la suficient imaginació i recursos per a resoldre'ls i a la vegada avaluar-ne els resultats, tant si són de l'àmbit individual com del col·lectiu.

Per acabar, dir que la finalitat del present article, a causa que hi ha molta de teorització i poques pràctiques sobre construcció de competències, és resumir com a partir d'una experiència didàctica, en aquest l'hort, ens endinsam en la construcció de competències, analitzam les estratègies i processos que hem seguit, les metodologies

emprades, la teorització d'allò que entenem per competència, la convergència o no dels continguts..., per tant, la tasca investigadora per part nostra no està acabada.

Creim que la figura del professor-investigador és primordial si volem aconseguir una educació d'acord amb les necessitats del nostre temps i emmarcada dins aquesta societat de la informació, on el coneixement es renova de forma ràpida i constant.

Fotos:

Celso Calviño i Jerònia Sampol □



Margalida Capellà, mestra i recuperadora de la memòria col·lectiva

M. Neus Santaner Pons

Na Margalida Capellà Fornés va néixer a Montuïri l'any 1944 al si d'una família republicana, en Pere i na Maria. Haver nascut a Montuïri i no a altre lloc fou a causa de les bones referències "oficials" donades a son pare, mestre represaliat per la dictadura franquista.

Els records de la infància

Els seus records d'infantesa van molt lligats a històries que tenen a veure amb imatges del tren. Amb el tren anaven a veure la padrina d'Algaida, sobre tot els dies importants de l'any: Nadal, Pasqua, festes del patró...

Des de la part més alta de Montuïri veia arribar el tren i aquelles dones carregades de roba que barataven per patates, cebes... queviures en general, que eren cars i mals de trobar a Ciutat, i aquells homes que tant la impressionaren, baldats, mancs amb la crueltat de la guerra marcada als seus cossos, que es posaven pels cantons del poble, cantant cançons per recaptar alguna moneda que els permetés malviure.

Recorda la inexistència de colors, just el color negre del vestit de les dones, sempre negres. L'única taca de color que recorda és el verd dels camps de blat i els colors encesos, rogencs, dels cartells que anunciaven els toros i els rellonejos. Recorda amb admiració el cartell anunciant la rellonejadora Marimenciamar amb les seves llargues ungles vermelles.

Les amistats del seu pare, Cèlia Vinyes, Sanchís Guarner i la seva dona, que arribaven en cotxe i les

que ho feien en tren eren motiu de festa, de menjar la coca amb albercocs, signes de l'ambient càlid i acollidor que es respirava al seu voltant, de gent oberta.

Del fred de Montuïri, de les dones anant de casa en casa amb brasers i manierets, fred però fred sa, ja que no va estar mai malalta, en canvi, just després d'arribar a Palma agafà unes bones angines, "si hagués estat pels graons de l'església del poble de ben segur no les tendria".

La joventut i la tria de perspectiva professional

L'any 1953 la família es trasllada a Ciutat, al barri de El Terreno. Molt a prop de la casa, son pare treballa com a mestre al col·legi San Luis Gonzaga del capellà Pedro Gili. Ella va a escola fins acabar el batxillerat, també, ben a prop de casa, al col·legi La Immaculada, examinant-se com a lliure a l'Institut Ramon Llull. Allà estudià el preuniversitari. Després acabà els estudis de magisteri i passà a exercir de professora de matemàtiques durant quaranta-sis anys al centre on abans havia estat alumna.

La professió, la dedicació i la recerca per activar la memòria històrica, que tanta gent vol oblidar

Envoltada per una família republicana, culta, preocupada per l'entorn social de les persones, aviat se li va despertar l'ànima del periodisme social. Començà publicant, al Diario de Mallorca (1967), la secció "Es



“...va compaginant la tasca docent amb la de periodista i va coneixent de primera mà la realitat social producte de la dictadura.”

mercat de Sa Porta” on escrivia sobre les vivències dels venedors del “Baratillo” i de la gent de la pagesia que els dissabtes es traslladava a vendre els seus productes a les avingudes de Palma i dels comentaris de la gent que hi comprava. Al mateix temps, cada crònica venia acompanyada d’una llista de preus dels productes que es venien que és una bona dada per a tenir idea del valor dels aliments de l’època.

Després arribaren les entrevistes “*Patio de Cuadrillas*” (1969) per al diari Última Hora i a pesar que no li agraden els toros, va fer un bon caramull d’entrevistes a toreros, on hi va destacar el vessant del seu entorn social que ha resultat un bon reflex de l’Espanya més negra dels anys 60 i 70 del segle passat.

D’aquesta manera va compaginant la tasca docent amb la de periodista i va coneixent de primera mà la realitat social producte de la dictadura.



Dins el vessant periodístic de na Margalida en destaca la seva feina d’entrevistadora, d’entrevistadora atípica m’atreviria a dir, ja que no utilitza l’estratègia més comuna de pregunta - resposta, sinó que la seva escriptura és tan humil que fa que la persona entrevistada sigui el centre i el motor de la narració.

L’any 2003, dins l’espai d’entrevistes que es publicava a la secció “El Dominical” d’UH aconseguí, el 18 de maig, parlar amb una dona que l’impactà, na Francisca Pizà, que va estar tancada a la presó cinc anys, vuit mesos i... dies sense saber mai el motiu. Aquesta dona li serví com a detonant per rompre el silenci de tantes i tantes dones que patiren directament o indirecta la repressió de la dictadura. Si els homes republicans sofriren el silenci, doblament el sofriren les dones. Per això, na Margalida Capellà, entrevistada na Francisca Pizà, se sentí amb l’obligació de destapar les capsas de la memòria, que se sentissin les veus de les dones republicanes.

Així presenta el projecte d’entrevistar dones republicanes a Pere Comas, director de l’UH. Aquest ho accepta de bon grat i així es publiquen cent dotze entrevistes a dones que patiren la repressió des del moment del cop feixista del 36 fins al 1939, i foren publicades entre els anys 2003 i 2007.

L’any 2009 aparegué el primer llibre de la trilogia *Memòria de la Guerra Civil a Mallorca (1936-1939)*, del qual la revista *Pissarra* núm 134 en publicà un comentari, i fa poc es presentà el segon volum.

El treball d’investigació personal a l’àmbit familiar

Una vegada feta la primera entrevista i aprovat el projecte no tot varen ser flors i violes per dur a terme l’objectiu. Na Margalida es va trobar entrebancs de tot tipus. Dones que no valoraven el que havien fet, malalties, temors, pors... però una vegada superats els entrebancs la segona entrevistada arrossegà la següent i aquesta l’altra i així fins arribar a cent dotze entrevistades.

Cal dir que na Margalida ha tengut bones arrels i bones branques per dur a terme el seu treball. D’una



“...el mestre, la mestra, ha de ser un mirall per al seu alumnat, que ha de tenir una bona formació, que el seu treball ha de ser ben retribuït...”

banda, l'aprenentatge i l'obra heretada del seu pare, Pere Capellà (Mingo Revulgo) i l'ajut del seu germà, en Llorenç (*Diccionari Vermell*), no obstant, com diu en Josep Massot i Muntaner, “les dones varen tenir un paper molt més rellevant que no es pensa en les idees republicanes” i na Margalida Capellà l'ha tret a la superfície, l'ha posat a l'abast de les persones que el llegeixin, de manera senzilla i planera.

Amb un llenguatge clar, planer i afable s'ha enfrontat ben de cara amb moltes persones que volen passar pàgina, però a mesura que va treballant en aquest sentit, sigui mitjançant l'entrevista, sigui parlant amb grups d'estudiants a centres educatius d'aquells fets, o a conferències, se n'adona, ens adonem, que la Guerra Civil del 36 no està superada, que les víctimes del franquisme no han estat rehabilitades. Que la base d'una forta democràcia és la veritat, tota la veritat i aquesta costa molt fer-la evident. Que molta gent jove desconeix la història, la general i la que li és més propera i familiar i cal canviar moltes coses.

L'actualitat

A na Margalida no li agrada com han convertit l'escola actual. L'exemple físic del pes de la motxilla per a l'alumnat més petit no es correspon amb la poca exigència a l'estudi per a l'alumnat major; aquest fet la irrita. La poca valoració de l'estudi, la manca d'estimació social al bon alumnat enfront de la gran valoració a l'esportista. Està en contra de com vivim immersos en la potenciació de la competitivitat física. D'això, per suposat, no en té la culpa ni la nina ni el nin, és el sistema, reconeix na Margalida. Defensa de soca-rel l'escola de la República, amb els plans quinquennals, la formació del professorat, formació vàlida per a la pràctica dins l'aula.

Posa l'exemple de l'inspector de primera ensenyança, Fernando Leal (assassinat la nit del 26 al 27 d'agost de 1936, a la carretera de Sóller), i el discurs pronunciat el 2 de juny de 1935 en el transcurs de la inauguració de la biblioteca municipal de Sencelles. Margalida Capellà va usar part d'aquest de discurs el dia 8 de juny al pregó de la fira del Llibre: “*Fernando Leal, a part d'explicar la utilitat de les biblioteques, exhortà la gent a llegir i a deixar-se aconsellar en l'elecció de llibres per persones intel·ligents. Una manera de pensar, la seva, en sintonia amb la República. L'esperit republicà valorava la intel·ligència i l'honestedat, no la mediocritat i la corrupció. Per això l'esforç dels republicans s'encaminava a millorar l'ensenyament, l'escola, l'educació que és, en definitiva, el suport d'un país*”. Lluny, molt lluny del que està passant actualment.

Na Margalida defensa que el mestre, la mestra, ha de ser un mirall per al seu alumnat, que ha de tenir una bona formació, que el seu treball ha de ser ben retribuït, que no és possible carregar el professorat amb el pes de la burocràcia, que no és possible dedicar més temps a la “paperassa” que a les nines i als nins. Cal que la normativa educativa sigui realitzada per gent que estigui dins les aules, si no és així, l'educació és cada cop més lluny de la realitat que ens envolta. Cal preparar els i les alumnes que seran les i els qui dirigiran el futur, cal valorar la intel·ligència. Són imprescindibles els plans d'acolliment per a l'alumnat nouvingut, és impossible fer-ho amb les ràtios existents i amb tanta varietat de cultures i llengües dins l'aula.

Na Margalida ha tengut una llarga experiència docent (dels denou als seixanta-cinc anys) i coneix bé el capgirell que representen els canvis de lleis educatives provocats pels canvis de govern. Aquests fets repercuteixen en la impossibilitat d'assimilar els canvis, tant pel professorat com per part de les mares i pares i la societat en general.

Defensa un ensenyament seriós i més simple i senzill. “Es pretén molta generalitat i no es dóna el valor suficient a les competències bàsiques”.

Al llarg de la seva vida en actiu s'ha adherit a totes les vagues per considerar-les justes, malgrat tot, a la



darrera no li va donar suport, encara que la considerava justa, però creu que els i les mestres, a part de defensar un augment salarial que, repeteix, considera molt just, han d'alçar la seva veu en protesta per tot el que està passant actualment dins les aules. Sols un col·lectiu de mestres reivindicatiu, selectiu i amb esperit crític, pot salvar aquesta situació. Cal valorar l'esforç personal, cal valorar les bones maneres, cal valorar, en tot moment, l'ètica i l'estètica.

Aquí teniu el pregó complet (ja se n'ha citat un fragment) de la Fira del Llibre d'enguany, que va pronunciar Margalida Capellà:

"Digníssimes autoritats, lectors i lectores, ciutadans i ciutadanes, amics tots.

Sense ànim de publicitar la meva feina, he de dir que d'uns anys ençà em dedic a cercar el testimoni oral d'homes i dones que visqueren la República i patiren la Guerra Civil. I no puc deixar d'esmentar les paraules que l'inspector de Primera ensenyança, Fernando Leal, va pronunciar el 2 de juny de 1935 en el transcurs de la inauguració de la biblioteca municipal de Sencelles. Fernando Leal, a part d'explicar la utilitat de les biblioteques, exhortà la gent a llegir i a deixar-se aconsellar en l'elecció de llibres per persones intel·ligents. Una manera de pensar, la seva, en sintonia amb la República. L'esperit republicà valorava la intel·ligència i l'honestetat, no la mediocritat i la corrupció. Per això l'esforç dels republicans s'encaminava a millorar l'ensenyament, l'escola, l'educació que és, en definitiva, el suport d'un país.

"La ignorància és font de misèria. Cultura i educació són dos dels factors bàsics que ens permeten millorar la vida."

Som conscient que vivim moments difícils, en tots els aspectes. Es com si el món ens fugís de les mans,

com si tot estàs capgirat... Valoram excessivament certes activitats lúdiques, les esportives per exemple, molt més que les intel·lectuals i això ens passarà, ens està passant, factura. No puc entendre que els futbolistes de la selecció espanyola rebin prop de sis-cents mil euros de prima, uns cent milions de les antigues pessetes, si guanyen el mundial de Sud-àfrica. No, no hi ha dret: ni a un país en crisi ni a un país sense crisi. I, en canvi, assistim passivament, i insistesc, passivament, a la degradació de l'escola, de l'ensenyament. L'escola és el fonament on s'assenta la maduresa d'un poble, el futur d'un poble. La ignorància és font de misèria. Cultura i educació són dos dels factors bàsics que ens permeten millorar la vida. I tal com anam...! Jo no sé què serà d'aquest país, el nostre, d'aquí uns anys... La ciutadania no governa, però tria els seus governants i, en certa manera, amb la seva actitud, amb les seves crítiques, els dirigeix. Concretant, l'escola ha de reprendre el sentit pel qual va ésser creada i allunyar-se d'aquest circ en què l'han convertida.

I crec que és obvi explicar per què he tret el tema de l'escola, avui, aquí, al Born, en l'obertura de la vint-i-vuitena Fira del Llibre. És precisament a l'escola on, des de la infantesa, els nins i nines s'habituen a la lectura, una activitat que a la llarga els fa, ens fa, lliures. Talment...

Per això, una fira del llibre, és una festa del coneixement. El llibre és humà. Perquè és sensibilitat, és pensament; és vida, en definitiva, i el fet de comprar-





ne, suposa una manifestació d'amor. Qui menysprea els llibres atempta contra la dignitat dels pobles.

Tocant a la meua relació amb la Guerra Civil, record que al socialista Ignasi Ferretjans els colpistes li cremaren els seus llibres. A Margalida Comas, una pedagoga universal, li cremaren la seva biblioteca a la plaça de Pollença. Una salvatjada. Qui crema llibres ja no pot caure més baix. A Montuïri, que és el meu poble, censuraren, com a cada poble, els llibres de la Biblioteca Municipal creada en temps de la República. Se'n censuraren cent vuitanta. Una comissió depuradora s'encarregà de retirar obres d'Alexandre Dumas, de Víctor Hugo, de Tolstoi, de Leopardi, de Shakespeare, els contes de Perrault i més, i més. En fi...! Lamentable.

Vull recordar un acte de passió envers el llibre que té com a protagonista Miguel Hernández del naixement del qual, enguany, es compleix el centenari. Durant la guerra, a un Madrid assetjat pels exèrcits de Franco, la casa de Vicente Alexandre, que estava situada a la Ciutat Universitària, quedà enmig de dos focs, entre dues trinxeres contràries. Naturalment, el poeta l'abandonà i quan Miguel Hernández en va tenir notícia, se n'hi va anar i amb un carretó començà a treure els llibres. Tots els llibres. Ignor quants de viatges degué fer, els necessaris per a deixar-los en lloc segur. Quin civisme, quin acte d'amor al llibre i, en definitiva, a les persones, el de Miguel Hernández...!

Els llibres són una finestra oberta al món, una oferta de diàleg, una festa de la intel·ligència. Són, insistesc, vida, perquè són també l'exponent de la cultura i de la llengua dels pobles. Un llibre fa part d'una cultura i, darrera qualsevol expressió cultural, hi ha un poble.

Aquest horabaixa de maig, voldria ésser optimista, però no puc. Visc a un país on, encara avui, no sempre puc expressar-me en la meua llengua. I no vull deixar de denunciar un fet que m'inquieta: els intents d'infravalorar la llengua catalana per part d'una força política, majoritària a les Illes Balears, alhora que anuncia la seva intenció de reduir-ne l'ensenyament a les escoles. Tal vegada la lectura, als dirigents d'aquesta formació política, els faria canviar d'opinió i els faria veure que van en contra dels drets més irre-

“No em queix per costum, no vull ésser victimista. Em queix amb motiu: em queix perquè massa vegades m'he sentit externa dins el meu país.”

nunciabils del poble. Clar i català: el tret identitari més genuí d'un poble és la llengua, i la llengua catalana és sinònim de llibertat, de la nostra llibertat.

Aquest horabaixa de maig, voldria ésser optimista. No puc. Miri on miri, me n'adon que m'han robat el paisatge. Qui...? Els especuladors. Tants i tants d'especuladors...! Me n'adon que, en nom del progrés, quina falsedat, han destruït edificis que eren part del nostre patrimoni cultural. Contra l'especulació, lectura. Rectificant Arquímedes: "Donau-me un llibre i canviaré la Terra". Vull deixar constància del meu rebuig a tots aquells que han volgut fer i fan de Mallorca una rèplica de Miami Beach. Especulació, corrupció, prepotència... La meua admiració per a tots els escriptors i escriptores que continuen la seva lluita en solitari, la seva tasca d'escriure, quasi mai agràida i menys remunerada que la d'un futbolista de Tercera Regional que, per cert, no sé què cobra. La meua admiració pels intel·lectuals crítics. Crítics! La meua admiració per aquells intel·lectuals capaços de parafrasejar el *Je accuse* de Zola en lloc de parar la mà al poder com a pidolaires.

No em queix per costum, no vull ésser victimista. Em queix amb motiu: em queix perquè massa vegades m'he sentit externa dins el meu país. Em queix perquè vaig néixer a la postguerra i vaig haver de fer equilibris entre dos mons, entre dues realitats diametralment oposades, la de ca nostra i l'oficial. La Guerra Civil és una assignatura pendent que cal aprovar i, aprofitant l'avinentesa, vull manifestar el meu convenciment que els llibres encara ens poden aclarir moltes coses.

I, després de tantes lamentacions, també vull dir que em complau veure el Born ple de llibres. Benvinguda la Fira del Llibre, que és un pont, el pont més ferm, entre pensaments i cultures. Moltes gràcies." □

Oferta Exclusiva per

STEI-i
INTERSINDICAL

CLÍNICA BAVIERA
INSTITUTO OFTALMOLÓGICO EUROPEO

902 130 100
www.clinicabaviera.com

CIRURGIA REFRACTIVA LÀSER | MIOPIA | HIPERMETROPIA | ASTIGMATISME



¡A reveure!

Allibera't de les teves ulleres o lents de contacte amb la correcció visual per Làser de Clínica Baviera

Som la solució millor vista per a més de 300.000 pacients. A Clínica Baviera aprofita't d'aquesta **promoció limitada per a tu i els teus familiars directes** en la CORRECCIÓ VISUAL PER LÀSER, **per ser afiliat d'STEI-I.**

Tarifa general
1.095 €/ull
Consulta mèdica preparatòria
75€

Promoció
CORRECCIÓ LÀSER
STEI-i
INTERSINDICAL
De març a maig
925 €/ull
Consulta mèdica preparatòria
35€

Tarifa
STEI-i
INTERSINDICAL
Resta de l'any
975 €/ull
Consulta mèdica preparatòria
35€
*Excepte tractaments Làser/asek personalitzats 2.100.



IMPREScindible PRESENTAR ACREDITACIÓ
en la 1ª visita a Clínica Baviera.

Resta de consultes i serveis

20% dte.*

*Excepte pròtesis

Tarifes vàlides fins el 31/12/11. Promoció no acumulable a altres ofertes.



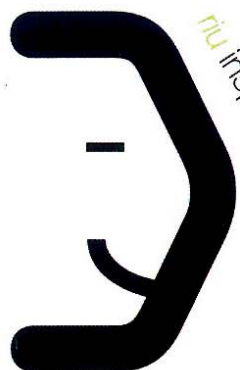
viu**l**allengua



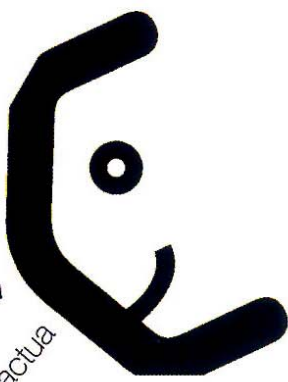
imagina intenta respira llança't viu
abraça plora doblega viu actua



reacciona crea imagina intenta respira llança't viu
abraça plora doblega viu actua



reacciona crea imagina intenta respira llança't viu
abraça plora doblega viu actua



viu**l**allengua



Govern de les Illes Balears

Conselleria d'Educació i Cultura
Direcció General de Política Lingüística